

Határozatok Tára

HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2020. szeptember 10.¹

C-59/19. sz. ügy

Wikingerhof GmbH & Co. KG.
kontra
Booking.com BV

(a Bundesgerichtshof [szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – Polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Joghatóság – 1215/2012/EU rendelet – A 7. cikk 1. pontja és a 7. cikk 2. pontja – Különös joghatóság »szerződéssel kapcsolatos ügyekben« és »jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben« – Fogalmak – A szerződő felek között indult, polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetek minősítése – A versenyjog szabályainak megsértésére alapított, polgári jogi felelősség megállapítása iránti kereset”

I. Bevezetés

1. A Wikingerhof GmbH & Co. KG szerződést kötött a Booking.com BV-vel, hogy az általa üzemeltetett szállodát szerepeltessék az ugyanilyen nevű online szállásfoglalási platformon. Az előbbi társaság mindazonáltal úgy véli, hogy az utóbbi társaság tisztességtelen feltételeket szab a platformján szereplő szállodákkal szemben, ami olyan erőfölénnyel való visszaélésnek minősül, amely a számukra kárt okozhat.

2. Ebben az összefüggésben a Wikingerhof egy német bíróság előtt a jogsértés megszüntetése iránti keresetet indított a Booking.com ellen a német versenyjogi szabályok alapján. Az alapeljárás alperese azonban azt állítja, hogy e bíróság nem rendelkezik joghatósággal az említett kereset elbírálására. Az e kérdéssel kapcsolatos felülvizsgálati kérelmet elbíráló Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1215/2012/EU rendelet² (a továbbiakban: „Brüsszel Ia” rendelet) értelmezését kéri a Bíróságtól.

3. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy az olyan kereset, mint amelyet a Wikingerhof indított a Booking.com ellen, és amely legalábbis a nemzeti jogban deliktuális jellegűnek tekintett jogszabályokon alapul, az említett rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében „jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatosnak”³ minősül-e, amely esetben az eljáró bíróság e rendelkezés alapján

¹ Eredeti nyelv: francia.

² 2012. december 12-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.).

³ A jelen indítványban a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügy” kifejezést használom.

megállapíthatná joghatóságát, vagy az az e rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügynek” tekintendő, tekintve hogy az előbbi társaság által az utóbbival szemben felrótt állítólagos magatartások szerződéses jogviszonyuk keretében valósultak meg, amely esetben a Wikingerhofnak az utóbbi rendelkezés alapján valószínűleg holland bíróság előtt kellene keresetet indítania. A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) tehát arra kéri a Bíróságot, hogy pontosítsa azon kategóriák tartalmát, amelyek az említett „ügyek” körébe tartoznak, valamint azt, hogy e kategóriák milyen módon illeszkednek egymáshoz.

4. Az előző pontban hivatkozott kérdések messze nem újak. Azokkal kapcsolatban a Bíróság már következetes ítélkezési gyakorlatot⁴ alakított ki, amely a Kalfelis ítélettel⁵ és a Handte ítélettel⁶ kezdődött körülbelül harminc éve. Ennek ellenére továbbra is több bizonytalanság áll fenn a szóban forgó kategóriák határán található egyes olyan keresetek minősítését illetően, mint a szerződő felek között indított, polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetek. E bizonytalanságok különösen a Brogsitter ítéletből⁷ következnek, amelyben a Bíróság absztrakt módszert kívánt megfogalmazni az utóbbi kereseteket érintő kapcsoló elvre vonatkozóan, amelynek megfogalmazása azonban a jogtudományban és a nemzeti bíróságok előtt rendszeresen vita tárgyát képezi.⁸

5. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem ily módon alkalmat kínál a Bíróságnak arra, hogy nagytanácsban összegezze ezt az ítélkezési gyakorlatot, és ezáltal tisztázza a fennmaradó homályos pontokat. Ez annál is inkább indokolt, mivel a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 593/2008/EK rendelet⁹ (a továbbiakban: „Róma I” rendelet) és a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló 864/2007/EK rendelet¹⁰ (a továbbiakban: „Róma II” rendelet) hatálybalépése óta a Bíróság által a joghatóság tárgyában kialakított megoldások kihatnak az jogkollízió területére. E rendeletek ugyanis e területen a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 1. pontjának és 7. cikke 2. pontjának megfelelői, és ezt a szabályozási egységet, amennyire lehetséges, koherens módon kell értelmezni.¹¹ Ezenkívül a Bíróság által ezen általános kérdésekkel kapcsolatban adott felvilágosítások konkrét módon meg fogják világítani a versenyjog megsértése miatti polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetekre alkalmazandó nemzetközi magánjogi szabályokat.¹²

6. A jelen indítványban kifejezem, hogy általánosságban a polgári jogi felelősség megállapítása iránti kérelemnek a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyekhez” vagy az e rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekhez” való kapcsolódása annak jogalapjától függ, azaz attól a – „szerződéses” vagy „jogellenes

4 Emlékeztetek arra, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.; a továbbiakban: „Brüsszel I” rendelet) helyébe lépett, amely rendelet a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-én Brüsszelben aláírt egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.; helyesbítő jegyzőkönyv: HL 2009. L 147., 44. o.; a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény) helyébe lépett. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a Bíróság által a Brüsszeli Egyezmény és a „Brüsszel I” rendelet rendelkezéseire vonatkozóan adott értelmezés átültethető a „Brüsszel Ia” rendelet megfelelő rendelkezéseire is. Közlelebbről a Bíróság által a Brüsszeli Egyezmény és a „Brüsszel I” rendelet 5. cikkének 1. pontjára vonatkozóan adott értelmezés érvényes különösen a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontjára is (lásd többek között: 2017. június 15-i Kareda ítélet [C-249/16, EU:C:2017:472, 27. pont]). Hasonlóképpen, az első két jogi aktus 5. cikkének 3. pontjára vonatkozó ítélkezési gyakorlat analógia útján alkalmazandó a harmadik jogi aktus 7. cikkének 2. pontjára (lásd többek között: 2017. október 17-i Bolagsupplynsningen és Ilsjan ítélet, C-194/16, EU:C:2017:766, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Következésképpen a jelen indítványban az egyszerűség kedvéért kizárólag ez utóbbi rendeletre fogok utalni, megkülönböztetés nélkül hivatkozva az azt megelőző jogi aktusokra vonatkozó ítéletekre és indítványokra.

5 1988. szeptember 27-i ítélet (189/87, EU:C:1988:459) (a továbbiakban: Kalfelis ítélet).

6 1992. június 17-i ítélet (C-26/91, EU:C:1992:268) (a továbbiakban: Handte ítélet).

7 2014. március 13-i ítélet (C-548/12, EU:C:2014:148) (a továbbiakban: Brogsitter ítélet).

8 Lásd újabbban: a Supreme court of the United Kingdom (az Egyesült Királyság legfelsőbb bírósága) által a 2019. április 11-i Bosworth és Hurlley ítélet (C-603/17, EU:C:2019:310) alapjául szolgáló ügyben e tekintetben előterjesztett kérdések, amelyekről a Bíróságnak végül nem kellett határoznia.

9 2008. június 17-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2008. L 177., 6. o.; helyesbítés: HL 2009. L 309., 87. o.).

10 2007. július 11-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2007. L 199., 40. o.; helyesbítés: HL 2016. L 39., 63. o.).

11 Lásd a „Róma I” rendelet és a „Róma II” rendelet (7) preambulumbekendését.

12 Emlékeztetek arra, hogy a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 349., 1. o.) nem szabályoz joghatósági és alkalmazandó joggal kapcsolatos kérdéseket.

károkozással kapcsolatos” – kötelezettségtől, amelyre a felperes az alperessel szemben hivatkozik. Ugyanez a logika vonatkozik a szerződő felek között indított, polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetekre is. Ki fogom tehát fejteni, hogy ezen elvek alapján miért tartozik a Wikingerhof által a Booking.com ellen a versenyszabályok megsértésnek megszüntetése iránt indított kereset a második rendelkezés értelmében vett „jogellenes károkozással kapcsolatos” ügyek körébe.

II. Jogi háttér

7. A „Brüsszel Ia” rendelet (16) preambulumbekzdése a következőket tartalmazza:

„Az alperes lakóhelyén vagy székhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében. A szoros kapcsolat megléte jogbiztonságot nyújt és elkerüli azt, hogy az alperes ellen egy olyan tagállam bíróságán indíthassanak eljárást, amelyre észszerűen nem számíthatott. [...]”

8. A rendelet II. fejezetének „Különös joghatóság” című 2. szakaszában található többek között a 7. cikk. E cikk 1. és 2. pontja az alábbiak szerint rendelkezik:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban az alábbiak szerint perelhető:

1. a) ha az eljárás tárgya egy szerződés, akkor a vitatott kötelezettség teljesítésének helye szerinti bíróság előtt.
 - b) e rendelkezés értelmében, eltérő megállapodás hiányában a vitatott kötelezettség teljesítésének helye:
 - ingó dolog értékesítése esetén a tagállam területén az a hely, ahol a szerződés alapján az adott dolgot leszállították, vagy le kellett volna szállítani,
 - szolgáltatás nyújtása esetén a tagállam területén az a hely, ahol a szerződés szerint a szolgáltatást nyújtották, vagy kellett volna nyújtani;
 - c) amennyiben a b) pont nem alkalmazható, az a) pontot kell alkalmazni;
2. jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet.”

III. Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés és a Bíróság előtti eljárás

9. A Wikingerhof Kroppban (Németország) székhellyel rendelkező német jog szerinti társaság, amely egy Schleswig-Holstein tartományban (Németország) található szállodát üzemeltet. A Booking.com, amelynek székhelye Amszterdamban (Hollandia) található, az ugyanilyen nevű szállásfoglalási platformot üzemelteti.

10. 2009 márciusában a Wikingerhof aláírt egy a Booking.com által szolgáltatott mintaszerződést. E szerződés úgy rendelkezik, hogy az utóbbi társaság által alkalmazott általános szerződési feltételek a szerződés szerves részét képezik. Az említett szerződés úgy rendelkezik továbbá, hogy aláírásával a szállodaüzemeltető kijelenti, hogy megkapta ezen általános feltételek másolatát, és megerősíti, hogy azokat elolvasta, megértette és elfogadta.

11. A Booking.com általános szerződési feltételei többek között azt írják elő, hogy e társaság a platformján szereplő szállodaüzemeltetők rendelkezésére bocsát egy „Extranet” elnevezésű internetes rendszert, amely lehetővé teszi számukra, hogy frissítsék a létesítményeikre vonatkozó információkat, és megtekinthessék az e platformon keresztül történő foglalásokra vonatkozó adatokat. Ezek az általános szerződési feltételek ezenkívül olyan joghatóságot kikötő megállapodást tartalmaznak, amely főszabály szerint kizárólagos joghatóságot biztosít az amszterdami bíróságok számára a szerződésből eredő jogviták elbírálására.

12. A Booking.com több alkalommal módosította általános szerződési feltételeit. 2015. június 30-i levelében a Wikingerhof vitatta e módosítások egyikét. Ezt követően e társaság a német versenyjogi szabályok alapján jogsértés megszüntetése iránti keresetet indított a Landgericht Kiel (kieli regionális bíróság, Németország) előtt a Booking.com ellen.¹³ Ebben az összefüggésben a Wikingerhof kifejtette, hogy – tekintettel arra, hogy a Booking.com erőfölénnyel bír a szállásközvetítési szolgáltatások és a szállásfoglalási portálok piacán – a hozzá hasonló kisebb szállásadó vállalkozások rá vannak utalva arra, hogy szerződést kössenek vele. A Wikingerhof úgy véli, hogy a Booking.com szállásfoglalások közvetítésével kapcsolatos meghatározott magatartásai tisztességtelenek, és e helyzet versenyjoggal ellentétes visszaélésszerű kihasználásának minősülnek. A Wikingerhof ezért azt kérte e bíróságtól, hogy kényszerítő bírság terhe mellett tiltsa el a Booking.comot attól, hogy:

- a platformján a Wikingerhof előzetes hozzájárulása nélkül „kedvezményes” vagy „leszállított” árat jelöljön meg a Wikingerhof által a szállására megadott ár helyett;
- egészben vagy részben visszatartsa a Wikingerhof ügyfeleinek az említett portálon megadott elérhetőségeit és megkövetelje, hogy e társaság kizárólag a Booking.com által biztosított „kapcsolat” funkció révén lépjen kapcsolatba az ügyfeivel, valamint
- a Wikingerhof által üzemeltetett szállodának az ugyanezen a platformon végzett keresések eredményeiben történő elhelyezését 15%-ot meghaladó jutalék fizetésétől tegye függővé.

13. A Booking.com arra hivatkozott, hogy a Landgericht Kiel (kieli regionális bíróság) nem rendelkezik joghatósággal és illetékességgel. 2017. január 27-i ítéletével e bíróság a Wikingerhof keresetét ezen okból elfogadhatatlannak nyilvánította. Közelebbről úgy ítélte meg, hogy a Booking.com általános szerződési feltételeiben található joghatóságot kikötő megállapodást, amely az amszterdami bíróságok kizárólagos joghatóságát írta elő, érvényesen kötötték a felek, a „Brüsszel Ia” rendelet 25. cikkének megfelelően, és azt az ilyen keresetekre alkalmazni kell.

14. A fellebbezési eljárásban az Oberlandesgericht Schleswig (schleswigi regionális felsőbíróság, Németország) 2018. október 12-i ítéletével helybenhagyta az első fokon hozott ítéletet, mindazonáltal eltérő indokok alapján. E bíróság lényegében úgy ítélte meg, hogy a Landgericht Kiel (kieli regionális bíróság) nem alapíthatja joghatóságát a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontjában szereplő, „jogellenes károkozással” kapcsolatos szabályra, mivel a Wikingerhof által indított kereset az e rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe tartozik. Az eljáró bíróság joghatósága nem állapítható meg az említett 7. cikk 1. pontja alapján sem, mivel „a vitatott kötelezettség teljesítésének” az e rendelkezésben értelmében vett „helye” nem annak illetékességi területén található.¹⁴ Következésképpen a fellebbviteli bíróság nem tartotta szükségesnek azon kérdés eldöntését, hogy a Booking.com általános szerződési feltételeiben szereplő, joghatóságot kikötő megállapodást érvényesen kötötték-e meg az alapeljárás felei.

13 A Wikingerhof keresetét közelebbről a Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvény, a továbbiakban: GWB) EUMSZ 102. cikkel összefüggésben értelmezett 33. §-ára, valamint a GWB 18. §-ára és 19. §-a (1) bekezdésének 1. és 2. pontjára, másodlagosan pedig a GWB 20. §-ának (1) bekezdésére alapította.

14 Ez a hely ugyanis a Booking.com Amszterdamban található székhelyének felel meg, amely e társaság üzleti döntéseinek központja.

15. A Wikingerhof ezen ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Bundesgerichtshofhoz (szövetségi legfelsőbb bíróság), amely engedélyezte a felülvizsgálati kérelmet. Ennek keretében e társaság azt állítja, hogy a fellebbviteli bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor kizárta a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontjában foglalt, „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekre” vonatkozó joghatósági szabály alkalmazását az említett társaság által indított kereset tekintetében.

16. A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) megjegyzi, hogy az elé terjesztett felülvizsgálati kérelem nem a fellebbviteli bíróság azon következtetése ellen irányul, amely szerint a Landgericht Kiel (kieli regionális bíróság) nem rendelkezik joghatósággal a Wikingerhof által a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja alapján benyújtott kereset elbírálására. A Booking.com általános szerződési feltételeiben szereplő, joghatóságot kikötő megállapodás érvényességének kérdése sem képezi e felülvizsgálati kérelem tárgyát.¹⁵ Az említett felülvizsgálati kérelem sikere tehát kizárólag attól függ, hogy az ilyen kereset az e rendelet 7. cikke 2. pontjának hatálya alá tartozhat-e.

17. E körülményekre tekintettel a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a [»Brüsszel Ia« rendelet] 7. cikkének 2. pontját, hogy aszerint a meghatározott magatartás abbahagyására kötelezés iránti keresetre megnyílik a jogellenes magatartás elkövetésének helye szerinti bíróság joghatósága, ha felmerül, hogy a vitatott magatartást ugyan szerződéses rendelkezések szabályozzák, a felperes azonban arra hivatkozik, hogy e rendelkezések az alperes erőfölényével való visszaélésen alapulnak?”

18. A 2018. december 11-én kelt előzetes döntéshozatal iránti kérelem 2019. január 29-én érkezett meg a Bíróságra. A Booking.com, a cseh kormány és az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket a Bíróság előtt. A 2020. január 27-i tárgyaláson a Wikingerhof, a Booking.com és a Bizottság képviseltette magát.

IV. Elemzés

19. A jelen ügy hátterét a versenyjog megsértése miatt magánjogi felek között indított, polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetek képezik, ami az általában „private enforcementnek” nevezett fogalomra jellemző. A Wikingerhof által a Booking.com ellen indított kereset közelebbről az erőfölénnyel való visszaélést az EUMSZ 102. cikkhez hasonlóan tiltó német jogszabályok megsértésén alapul. Az első társaság lényegében azt állítja, hogy a második társaság visszaél állítólagos erőfölényével a szállásközvetítési szolgáltatások és a szállásfoglalási portálok piacán azáltal, hogy a platformjára feliratkozó kis szállodaüzemeltetőkkel szemben tisztességtelen üzleti feltételeket ír elő.¹⁶ Ebben az összefüggésben a Bíróságot nem arra hívják fel, hogy pontosítsa az említett EUMSZ 102. cikk tartalmát. Ezzel szemben azt a kérdést intézik hozzá, hogy milyen joghatósági szabályok alkalmazandók az ilyen keresetre.

20. A Bíróság már kimondta, hogy a versenyjogi szabályok megsértésére alapított, polgári jogi felelősség megállapítására irányuló keresetek a „Brüsszel Ia” rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „polgári és kereskedelmi ügyek” körébe, és ennél fogva e rendelet tárgyi hatálya alá tartoznak.¹⁷

15 Mindenesetre a kérdést előterjesztő bíróság szerint erre a kérdésre nemleges választ kellene adni, mivel ez a megállapodás nem felel meg a „Brüsszel Ia” rendelet 25. cikkének (1) és (2) bekezdésében előírt feltételeknek.

16 Lásd az uniós jogban az EUMSZ 102. cikk második bekezdésének a) pontját.

17 Lásd többek között: 2014. október 23-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, 23–38. pont); 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet (C-451/18, EU:C:2019:635, 24. pont). Bár ezek az ítéletek az uniós versenyjog megsértésére vonatkoznak, az ebből következő megoldás a vonatkozó nemzeti szabályok megsértésére alapított keresetekre is érvényes. A szóban forgó szabályok forrása ugyanis e tekintetben nem releváns.

21. A „Brüsszel Ia” rendelet 4. cikkének (1) bekezdése általános szabályként az alperes lakóhelye (székhelye) szerinti tagállam bíróságainak joghatóságát írja elő. A jelen ügyben nem vitatott, hogy a Booking.com e rendelet értelmében vett székhelye¹⁸ Hollandiában van, és így a Wikingerhof e rendelkezés alapján nem fordulhatott német bírósághoz.

22. Mindazonáltal a „Brüsszel Ia” rendelet olyan szabályokat is előír, amelyek bizonyos esetekben lehetővé teszik a felperes számára, hogy az alperest más tagállam bíróságai előtt perelje.¹⁹ E rendelet többek között különböző „ügyekre” vonatkozó különös joghatósági szabályokat tartalmaz, amelyek lehetőséget biztosítanak a felperes számára, hogy keresetét egy vagy több további fórumhoz nyújtsa be.

23. Ilyen különös joghatóság áll fenn különösen a „szerződéssel kapcsolatos ügyekben” és a „jogellenes károkozással” kapcsolatos ügyekben. Az első kategóriába tartozó keresetek tekintetében a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja lehetővé teszi a felperes számára, hogy a „vitatott kötelezettség teljesítésének helye” szerinti bírósághoz forduljon. A második kategóriába tartozó keresetekkel kapcsolatban e rendelet 7. cikkének 2. pontja azt írja elő, hogy azokat annak a helynek a bírósága elé lehet terjeszteni, „ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet”.

24. A felperes számára biztosított vagylagos joghatóság tehát a szóban forgó kereset minősítésétől függően változik. Márpedig a jelen ügyben az alapügy felei között vitatott az, hogy a Wikingerhof által indított keresetet az előző pontban említett kategóriák közül melyikhez kell kapcsolni. A Booking.com által felhozott, joghatóság hiányára vonatkozó kifogás sikere ugyanis e minősítéstől függ: míg a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett azon „hely, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet”, az alapeljárás felperese által megkeresett német bíróság illetékességi területén található,²⁰ addig a fellebbezési eljárásban megállapítást nyert, hogy nem ez a helyzet az e rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „vitatott kötelezettség teljesítésének helye” esetében.²¹

25. Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy a versenyjogi szabályok megsértésére alapított, polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetek főszabály szerint a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” körébe tartoznak.²²

18 Lásd a „Brüsszel Ia” rendelet 63. cikkét.

19 Lásd a „Brüsszel Ia” rendelet 5. cikkének (1) bekezdését.

20 Hangsúlyozom, hogy a Bíróságtól nem a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontjában előírt joghatósági feltétel értelmezését kérik. Annak felidézésére szorítokozom, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a „hely, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet” kifejezés magában foglalja egyrészt azt a helyet, ahol a kár bekövetkezett, másrészt azt a helyet, ahol az e kárt okozó esemény történt. Így, amennyiben e két hely nem esik egybe, az alperes a felperes választása szerint az egyik vagy a másik hely bírósága előtt perelhető (lásd többek között: 1976. november 30-i Bier ítélet, 21/76, EU:C:1976:166, 24. és 25. pont); 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet, C-451/18, EU:C:2019:635, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ami a versenyjog megsértésére alapított, felelősség megállapítása iránti kereseteket illeti, a versenyellenes kartellek esetében a kárt okozó esemény bekövetkezésének helye az a hely, ahol e kartellt véglegesen megkötötték (lásd: 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet, C-352/13, EU:C:2015:335, 43–50. pont), valamint az erőfölénnyel való visszaélés tekintetében a visszaélésszerű magatartás megvalósításának helye (lásd: 2018. július 5-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet, C-27/17, EU:C:2018:533, 52. pont). A kár bekövetkezésének helyét illetően a Bíróság ítélkezési gyakorlata a versenyellenes magatartással érintett piacot kívánja figyelembe venni, ahol a károsult állítása szerint kárt szenvedett (lásd: 2018. július 5-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet, C-27/17, EU:C:2018:533, 37–43. pont; 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet, C-451/18, EU:C:2019:635, 27–37. pont).

21 A Bírósághoz e feltétel értelmezésével kapcsolatban sem intéztek kérdést. Pusztán arra emlékeztetek, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 1. pontjának a) alpontja értelmében vett „vitatott kötelezettség teljesítésének helye” megállapításához meg kell határozni a szerződéses igényre vonatkozó kötelezettséget, amely a felperes keresetének tárgyát képezi és az e kötelezettséget szabályozó jog alapján értékelni kell a helyet, ahol a kötelezettséget teljesítették vagy teljesíteni kell (lásd többek között: 1976. október 6-i Industrie Tessili Italiana Como ítélet, 12/76, EU:C:1976:133, 13. pont; 1976. október 6-i De Bloos ítélet, 14/76, EU:C:1976:134, 13. pont). Az ilyen „teljesítési hely” önálló feltételét azonban e rendelet 7. cikke 1. pontjának b) alpontja az ingó dolgok értékesítésére és a szolgáltatásnyújtásra irányuló szerződések tekintetében írja elő. Ennek keretében a Bíróság önálló és ténybeli meghatározást fogad el a szerződés teljesítési helyének, valamennyi kötelezettséget egybevetve, és azok kikötéseinek döntő súlyt tulajdonít (lásd különösen: 2007. május 3-i Color Drack ítélet, C-386/05, EU:C:2007:262; 2009. április 23-i Falco Privatstiftung és Rabitsch ítélet, C-533/07, EU:C:2009:257; 2010. február 25-i Car Trim ítélet, C-381/08, EU:C:2010:90).

22 Lásd többek között: 2014. október 23-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, 28. pont); 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet (C-352/13, EU:C:2015:335, 43. pont); 2018. július 5-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-27/17, EU:C:2018:533, 51. pont).

26. Mindazonáltal a jelen ügyben szereplő keresetnek az a sajátossága, hogy azt a szerződő felek között indították, és hogy a Wikingerhof által a Booking.com terhére rótt állítólagos versenyellenes cselekmények szerződéses jogviszonyuk keretében nyilvánulnak meg, mivel abban állnak, hogy az utóbbi társaság az előbbi számára e jogviszony keretében tisztességtelen ügyleti feltételeket ír elő. Egyébiránt lehetséges, hogy e vitatott gyakorlatok némelyikét, sőt azok összességét²³ lefedik a szóban forgó szerződésre alkalmazandó általános feltételek kikötései. Arról van tehát szó, hogy ilyen körülmények között a „szerződéssel kapcsolatos” minősítés elsőbbséget élvez-e a „jogellenes károkozással kapcsolatos” minősítéssel szemben a „Brüsszel Ia” rendelet alkalmazásában.

27. A Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) úgy véli, hogy erre a kérdésre nemleges válasz kell adni. A Wikingerhofhoz és a Bizottsághoz hasonlóan egyetértek ezzel az állásponttal. A Booking.com és a cseh kormány által képviselt ezzel ellentétes álláspont véleményem szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlatában a „szerződéssel kapcsolatos ügyek” és a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” közötti határral kapcsolatos bizonytalanságokat tükrözi. Amint azt a jelen indítvány bevezetésében jeleztem, a jelen ügy kiváló lehetőséget kínál a Bíróság számára ezen ítélkezési gyakorlat összefoglalására és e bizonytalanságok megszüntetésére. Ezek alapján tehát felidézem az alapvető elveket (A. rész), majd konkrétan megvizsgálom a szerződő felek között indított, polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetek minősítését (B. rész). Ezzel összefüggésben ismertetek néhány, a Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványomban felvázolt gondolatot.²⁴ Végül az említett ítélkezési gyakorlatból következő elemzési háttérrel alkalmazom a versenyszabályok megsértésére alapított, a jelen ügyben a Wikingerhof által a Booking.com ellen benyújtotthoz hasonló felelősség megállapítása iránti kereset esetére (C. rész).

A. A Bíróság „szerződéssel kapcsolatos ügyeket” és a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyeket” érintő ítélkezési gyakorlatának alapvető elvei

28. Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet nem határozza meg az e rendelet 7. cikkének 1. pontja szerinti „szerződéssel kapcsolatos ügy”, illetve a 7. cikkének 2. pontja szerinti „jogellenes károkozással kapcsolatos ügy” fogalmát. E kategóriák tartalma azonban távolról sem egyértelmű. Bár jól ismert polgári jogi fogalmaknak – a „szerződésnek” és a „jogellenes károkozásnak” – felelnek meg, e jogintézmények körvonalai tagállamonként változnak. Ezenkívül az említett rendelet egyes nyelvi változatai között az előbbi,²⁵ illetve az utóbbi²⁶ rendelkezés tekintetében jelentős eltérések vannak.

23 A Wikingerhof és a Booking.com e kérdésben nem ért egyet. Erre a szempontra még visszatérek, különösen a jelen indítvány C. részében.

24 C-603/17, EU:C:2019:65 (a továbbiakban: a Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom).

25 A „Brüsszel Ia” rendelet francia nyelvi változatában használt „matière contractuelle” kifejezés, amelynek megfelel többek között e rendelet spanyol, olasz, portugál, román, finn és dán nyelvi változata, viszonylag tág értelmű. Ezzel szemben az angol nyelvi változat („in matters relating to a contract”), amelyen többek között a bolgár, a horvát, a holland, illetve a svéd nyelvi változat is alapul, szerződés fennállását igényli, ugyanakkor pusztán a szerződés és a kereset közötti egyszerű kapcsolatot követeli meg. A német nyelvi változat pedig jelentősen pontosabb, és e tekintetben szigorúbb, mint a többi nyelvi változat („wenn ein Vertrag oder Ansprüche aus einem Vertrag den Gegenstand des Verfahrens bilden”).

26 Közelebbről a német, a spanyol, az olasz, a horvát és a román nyelvi változat megfelel a francia nyelvi változatnak. Ehhez közel áll az angol nyelvi változat („in matters relating to tort, delict or quasi-delict”) is. A holland nyelvi változat („ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad”) kifejezetten hivatkozik a jogellenes károkozásra vonatkozó kötelezettségek fogalmára. A portugál nyelvi változat („Em matéria extracontratual”) szélesebb körű lehet, mivel valamennyi szerződésen kívüli kötelmi viszonyra utal. Végül a dán („i sager om erstatning uden for kontrakt”), a finn („sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan”) és a svéd („om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden”) nyelvi változat a szerződés hiányában benyújtott kártérítési kereset gondolatát tükrözi.

29. Ebben az összefüggésben a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” és „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” az uniós jog önálló fogalmainak minősülnek, amelyeket elsősorban az említett rendelet rendszerére és célkitűzéseire figyelemmel kell értelmezni annak érdekében, hogy biztosítva legyen az e rendelet által előírt joghatósági szabályok egységes alkalmazása valamennyi tagállamban.²⁷ Valamely keresetnek az egyik vagy másik kategóriához való kapcsolódása tehát különösen nem függ az eljáró bíróság (úgynevezett *lex fori*) belső jogában előírt megoldásoktól.

30. Ami a „Brüsszel Ia” rendelet rendszerét illeti, a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy az az alperes lakóhelye szerinti tagállam bíróságainak joghatóságára vonatkozó, e rendelet 4. cikkének (1) bekezdésében előírt általános szabályon alapul, és a 7. cikkben foglalt különös joghatóság ettől az általános szabálytól való eltérést képez, amely ezáltal szigorúan értelmezendő.²⁸

31. A „Brüsszel Ia” rendelet céljait illetően emlékeztetni kell arra, hogy az e rendeletben előírt joghatósági szabályok általánosságban a jogbiztonság biztosítására, és ennek keretében a tagállamok területén letelepedett személyek jogi védelmének megerősítésére irányulnak. E szabályoknak ezért nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük: a felperesnek könnyen meg kell tudnia állapítani, hogy mely bíróságok előtt indíthat keresetet, és az alperesnek észszerűen előre kell látnia, hogy mely bíróságok előtt indítható ellene kereset. Ezenkívül az említett szabályok a megfelelő igazságszolgáltatás biztosítására irányulnak.²⁹

32. A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontjában, illetve 7. cikkének 2. pontjában előírt „szerződéssel kapcsolatos ügyekre” és „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekre” vonatkozó különös joghatóság kifejezetten a közelség célkitűzését követi, amely az előző pontban hivatkozott két feltétlenül érvényesítendő követelményt konkretizálja. E tekintetben a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy az e rendelkezések által a felperes számára biztosított választási lehetőséget annak figyelembevételével vezették be, hogy az e rendelkezések által érintett „ügyekben” a hatékony eljárás lefolytatása érdekében különösen szoros kapcsolat áll fenn a kereset és azon bíróság között, amelyet annak elbírálására fel lehet hívni.³⁰ A „szerződéssel kapcsolatos ügyek” esetében ugyanis többek között a jogvita tárgyához való közelsége és a könnyebb bizonyításfelvétel miatt a „vitatott kötelezettség teljesítésének helye” szerinti bíróság tekinthető legalkalmasabbnak a határozathozatalra. Ugyanez vonatkozik „jogellenes károkozással” kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bíróságára, „ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet”.³¹ E szoros kapcsolat megléte jogbiztonságot nyújt és elkerüli azt, hogy az alperes ellen egy olyan bíróság előtt indíthassanak eljárást, amelyre észszerűen nem számíthatott.

33. Ezen általános megfontolások fényében a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően kialakította a „szerződéssel kapcsolatos ügy” és a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügy” önálló fogalom meghatározásait. Ezeket a meghatározásokat egymás után a következő két alrészben vizsgálom meg.

27 Lásd a „szerződéssel kapcsolatos ügyek” kapcsán többek között: 1983. március 22-i Peters Bauunternehmung ítélet (34/82, EU:C:1983:87, 9. és 10. pont); 2018. október 4-i Feniks ítélet (C-337/17, EU:C:2018:805, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” fogalmát illetően lásd többek között: Kalfelis ítélet, valamint a 2017. október 17-i Bolagsupplysningen és Ilsjan ítélet (C-194/16, EU:C:2017:766, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

28 Lásd többek között: Kalfelis ítélet (19. pont); 1998. október 27-i Réunion européenne és társai ítélet (C-51/97, EU:C:1998:509, 16. pont); 2018. október 4-i Feniks ítélet (C-337/17, EU:C:2018:805, 37. pont).

29 Lásd többek között: 2002. február 19-i Besix ítélet (C-256/00, EU:C:2002:99, 26. pont); 2003. április 10-i Pugliese ítélet (C-437/00, EU:C:2003:219, 16. pont).

30 Lásd a „Brüsszel Ia” rendelet (16) preambulumbekzdését. Lásd még többek között: 1976. október 6-i Industrie Tessili Italiana Como ítélet (12/76, EU:C:1976:133, 13. pont); 1997. február 20-i MSG-ítélet (C-106/95, EU:C:1997:70, 29. pont); 2017. október 17-i Bolagsupplysningen és Ilsjan ítélet (C-194/16, EU:C:2017:766, 28. pont).

31 Lásd a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontját illetően: 2002. február 19-i Besix ítélet (C-256/00, EU:C:2002:99, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), e rendelet 7. cikkének 2. pontjával kapcsolatban pedig: 2017. október 17-i Bolagsupplysningen és Ilsjan ítélet (C-194/16, EU:C:2017:766, 26. és 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

1. A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügy” meghatározása

34. A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügy” fogalmának első vázlatát a Bíróság a Handte ítéletben rögzítette, amely szerint e fogalmat „nem úgy kell érteni, mint amely olyan helyzetre vonatkozik, amelyben nem áll fenn egyik fél részéről a másik felé szabadon vállalt kötelezettség”³².

35. A Bíróság ezt a meghatározást megerősítette az Engler ítéletben.³³ Abból a megállapításból kiindulva, hogy valamely kötelezettség azonosítása elengedhetetlen az említett 7. cikk 1. pontjának alkalmazásához, mivel e rendelkezés értelmében a joghatóságot a „kötelezettség teljesítésének helye” alapján állapítják meg, a Bíróság kimondta, hogy az említett rendelkezés alkalmazása „olyan, az egyik személy által a másik felé szabadon vállalt kötelezettséget feltételez, amelyen a felperes keresete alapul”³⁴.

36. Ebből a Bíróság ítélkezési gyakorlatában immár állandó meghatározásból két konjunktív feltétel következik:³⁵ a kérelem a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe tartozik, ha (1) olyan „szerződéses kötelezettségre” vonatkozik, amely „az egyik fél által a másik felé szabadon vállalt jogi kötelezettség”,³⁶ továbbá ha (2) e kérelem konkrétan e „kötelezettségen” alapul.

37. Az *első feltételt* illetően a Bíróság pontosította, hogy a „szerződéses kötelezettségek” magukban foglalják mindenekelőtt a szerződésből,³⁷ vagyis lényegében a két személy közötti akarategységből³⁸ eredő³⁹ kötelezettségeket. Ezt követően a Bíróság analógia útján a „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe vonta azokat a jogviszonyokat, amelyek közel állnak a szerződésekhez, amennyiben az érintett személyek között „ugyanolyan típusú szoros kapcsolatot” hoznak létre, mint amilyen a szerződő felek között fennálló kapcsolat. Ez a helyzet többek között az egyesület és tagjai közötti, valamint az egyesület tagjai közötti kapcsolatok,⁴⁰ a társaság részvényesei, a részvényesek és az általuk alapított társaság közötti viszonyok,⁴¹ a társaság vezető tisztségviselője és az általa irányított társaság közötti, a társasági jogban előírtaknak megfelelő kapcsolat,⁴² továbbá a társasház tulajdonostársai által a törvénynek megfelelően a közös tulajdon tekintetében vállalt kötelezettségek⁴³ esetében. Végül, mivel a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 1. pontjának alkalmazása „nem ír elő szerződéskötési kötelezettséget”,

32 Handte ítélet, 15. pont.

33 2005. január 20-i ítélet (C-27/02, EU:C:2005:33).

34 2005. január 20-i Engler ítélet (C-27/02, EU:C:2005:33, 45. és 51. pont).

35 Lásd többek között: 2015. január 28-i Kolassa ítélet (C-375/13, EU:C:2015:37, 39. pont); 2019. december 5-i Ordre des avocats du barreau de Dinant ítélet (C-421/18, EU:C:2019:1053, 25. és 26. pont).

36 A Bíróság ezt a fogalom meghatározást a „Brüsszel Ia” rendelet, a „Róma I” rendelet és a „Róma II” rendelet értelmezése közötti koherencia célkitűzésének megfelelően átültette a „Róma I” rendeletre (lásd a jelen indítvány 5. pontját). Így a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a „Róma I” rendelet értelmében vett „szerződéses kötelezettség” fogalma „az egyik fél által a másik felé szabadon vállalt jogi kötelezettséget” jelöl. Lásd: 2016. január 21-i ERGO Insurance és Gjensidige Baltic ítélet (C-359/14 és C-475/14, EU:C:2016:40, 44. pont).

37 Lásd többek között: 1976. október 6-i De Bloos ítélet (14/76, EU:C:1976:134, 14. és 16. pont); 2017. június 15-i Kareda ítélet (C-249/16, EU:C:2017:472, 30. pont); 2018. március 7-i flihtright és társai ítélet (C-274/16, C-447/16 és C-448/16, EU:C:2017:472, 59. pont). A szerződésből eredő valamennyi kötelezettséget „szabadon vállaltnak” kell tekinteni, anélkül hogy az adósnak az egyes kötelezettségekhez egyedileg hozzá kellett volna járulnia. A felek a szerződéskötés elfogadásával elfogadják a kötelezettségvállalásukból eredő kötelezettségek összességét.

38 Lásd többek között: 2002. július 11-i Gabriel ítélet (C-96/00, EU:C:2002:436, 49. pont). A közelmúltban a Bíróság egy „hallgatóságos szerződéses jogviszonyt” szerződésnek tekintett (lásd: 2016. július 14-i Granarolo ítélet, C-196/15, EU:C:2016:559, 24–27. pont).

39 Véleményem szerint a Bíróság ezzel a megfogalmazással a szerződés miatt kötelező kötelezettségekre utalt. A szerződéses kötelezettségek ugyanis mind a felek által a szerződésben kikötött, mind pedig a törvény által az ilyen típusú szerződésre kiegészítő vagy kötelező jelleggel előírt kötelezettségeket jelentik. Mindenesetre a szerződéses kötelezettség *elsődleges forrása* a jogszabályban található, mivel csak akkor kötelező erejűek a felek között, ha a jogszabály ezt előírja (lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom [50. lábjegyzet]).

40 Lásd: 1983. március 22-i Peters Bauunternehmung ítélet (34/82, EU:C:1983:87, 13. pont).

41 Lásd: 1992. március 10-i Powell Duffryn ítélet (C-214/89, EU:C:1992:115, 16. pont).

42 Lásd: 2015. szeptember 10-i Holterman Ferho Exploitatie és társai ítélet (C-47/14, EU:C:2015:574, 53. és 54. pont).

43 Lásd: 2019. május 8-i Kerr ítélet (C-25/18, EU:C:2019:376, 27–29. pont).

hanem csak „valamely kötelezettség [megjelölését]”,⁴⁴ a Bíróság kimondta, hogy a „szerződéssel kapcsolatos ügy” magában foglalja azokat a kötelezettségeket is, amelyek nem ilyen akarategységből, hanem valamely személy által egy másik felé tett önkéntes egyoldalú kötelezettségvállalásból erednek. Ez a helyzet áll fenn különösen a kereskedő által a fogyasztóval szemben tett, nyereség juttatására vonatkozó ígéret⁴⁵ és a kötelezvény kezességvállalójának a kötelezvény címzettjével szemben fennálló kötelezettségei⁴⁶ esetében.

38. Összefoglalva, a Bíróság a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügy” „rugalmas” értelmezését követi.⁴⁷ E megállapítás elsősorban meglepőnek tűnhet, tekintettel azon állandó ítélkezési gyakorlatra, amely szerint e rendelkezést szigorúan kell értelmezni. Véleményem szerint e követelmény valójában kizárólag azt tiltja meg, hogy a Bíróság eltérjen az említett rendelkezés egyértelmű szövegétől, és annak a célja által megköveteltnél szélesebb értelmet tulajdonítson.⁴⁸ Álláspontom szerint tehát indokolt a „szerződéssel kapcsolatos ügy” kategóriáját a nemzetközi peres eljárások megfelelő lefolytatása érdekében úgy értelmezni, hogy az a szerződésekhez közeli jogintézményekre is kiterjed.⁴⁹

39. A *második feltételt* illetően a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a kérelem nem tartozik a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe pusztán amiatt, hogy „szerződéses kötelezettséget” érint. Ezenkívül az is szükséges, hogy e kérelem ilyen kötelezettségen alapuljon. E rendelkezés alkalmazása tehát – amint azt a Bíróság nemrégiben megállapította – a „kereset jogalapjától” függ.⁵⁰ Másként fogalmazva, a felperesnek ilyen kötelezettségre kell hivatkoznia az említett kérelem igazolása érdekében.⁵¹

40. Ezzel a feltétellel a Bíróság véleményem szerint jogosan tartja fenn a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja szerinti „szerződéssel kapcsolatos ügy” joghatósági szabályának alkalmazását azokra a kérelmekre, amelyek szerződéses jellegűek, vagyis olyan kérelmekre, amelyek érdemben elsősorban szerződéses kérdéseket vetnek fel,⁵² vagy másként fogalmazva olyan kérdéseket, amelyek a „Róma I” rendelet értelmében vett szerződési jog (úgynevezett *lex contractus*) körébe alá tartoznak.⁵³ A Bíróság a közelségre irányuló, e rendelkezés alapjául szolgáló célnak megfelelően ily módon

44 Lásd többek között: 2002. szeptember 17-i Tacconi ítélet (C-334/00, EU:C:2002:499, 22. pont); 2019. május 8-i Kerr ítélet (C-25/18, EU:C:2019:376, 23. pont).

45 Lásd: 2005. január 20-i Engler ítélet (C-27/02, EU:C:2005:33, 53. pont).

46 Lásd: 2013. március 14-i Česká spořitelna ítélet (C-419/11, EU:C:2013:165, 48. és 49. pont).

47 Lásd ebben az értelemben: 2005. január 20-i Engler ítélet (C-27/02, EU:C:2005:33, 48. pont).

48 Lásd analógia útján: 1977. december 14-i Sanders ítélet (73/77, EU:C:1977:208, 17. és 18. pont); 1992. március 26-i Reichert és Kockler ítélet (C-261/90, EU:C:1992:149, 25. pont). Lásd még: Jacobs főtanácsnok Gabriel ügyre vonatkozó indítványa (C-96/00, EU:C:2001:690, 44–64. pont).

49 Lásd ugyanebben az értelemben Minois, M., *Recherche sur la qualification internationale privé des obligations*, LGDJ, Párizs, 2020, 174–180. o.

50 2018. március 7-i flightright és társai ítélet (C-274/16, C-447/16 és C-448/16, EU:C:2018:160, 61. pont); 2018. október 4-i Feniks ítélet (C-337/17, EU:C:2018:805, 48. pont); 2020. március 26-i Primera Air Scandinavia ítélet (C-215/18, EU:C:2020:235, 44. pont).

51 Lásd ebben az értelemben: 1988. március 8-i Arcado ítélet (9/87, EU:C:1988:127, 12. és 13. pont). Ezt a gondolatot az 1976. október 6-i De Bloos ítéletben (14/76, EU:C:1976:134) különböző módokon fejezik ki: „a kereset alapjául szolgáló szerződéses kötelezettség” (11. pont); „a felperes keresetének az alapjául szolgáló szerződéses jognak megfelelő kötelezettség” (13. pont), illetve „az igény igazolása céljából hivatkozott szerződéses jognak megfelelő kötelezettség” (15. pont és a rendelkező rész). Lásd még: Bobek főtanácsnok flightright és társai egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-274/16, C-447/16 és C-448/16, EU:C:2017:787, 54. pont).

52 Lásd ebben az értelemben: Mayras főtanácsnok Industrie Tessili Italiana Como ügyre vonatkozó indítványa (12/76, nem tették közzé, EU:C:1976:119, EBHT 1976., 1489. o.); Jacobs főtanácsnok Engler ügyre vonatkozó indítványa (C-27/02, EU:C:2004:414, 44. pont). Tekintettel arra, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja nem kizárólag a szerződésekre alkalmazandó, ezzel minden olyan jogszabályra utalok, amely valamely személy által egy másik felé tett önkéntes kötelezettségvállalás esetén kötelezettségeket ír elő.

53 A „Róma I” rendelet 12. cikke egyébiránt a *lex contractus* hatálya alá tartozó kérdések nem kimerítő felsorolását tartalmazza, amely véleményem szerint releváns információkat szolgáltat annak meghatározásához, hogy valamely kérelem a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügynek” minősül-e. Lásd analógia útján: 1988. március 8-i Arcado ítélet (9/87, EU:C:1988:127, 15. pont).

biztosítja, hogy a szerződés bírósága döntsön lényegében hasonló kérdésekben.⁵⁴ Még alapvetőbb, hogy a Bíróság biztosítja a joghatósági szabályok tekintetében e 7. cikk 1. pontjában, a kollíziós szabályok esetében pedig a „Róma I” rendeletben vázolt „szerződéssel kapcsolatos ügyek” belső koherenciáját.⁵⁵

41. Konkrétan e két feltételnek eleget tesznek, és ennél fogva az említett 7. cikk 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe tartoznak többek között a „szerződéses kötelezettség” végrehajtása iránti keresetek,⁵⁶ vagy az ilyen kötelezettség nemteljesítése miatt indított, polgári jogi felelősség megállapítása iránti vagy felbontási keresetek.⁵⁷ Mindezen esetekben a szóban forgó kötelezettség olyan „szerződéses jognak” felel meg, amely igazolja a felperes kérelmét. Annak megalapozottságának meghatározása azzal jár, hogy az eljáró bíróság lényegében szerződéses jellegű kérdéseket bírál el, mint például a szóban forgó kötelezettség tartalmát, végrehajtásának módját, a teljesítés elmaradásának következményeit, stb.⁵⁸ A „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe tartoznak a szerződés semmisségének megállapítása iránti keresetek is, mivel az ilyen kereset a szerződés létrejöttére vonatkozó szabályok megsértésén alapul, és bírának az abból eredő „szerződéses kötelezettségek” érvényességére vonatkozóan kell döntenie.⁵⁹ A „szerződéssel kapcsolatos ügyeket” illetően több részletet megismerni kívánó olvasó figyelmébe ajánlom az e kérdéssel kapcsolatos bőséges szakirodalmat.⁶⁰

2. A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „jogellenes károkozással kapcsolatos ügy” meghatározása

42. A Bíróságnak a Kalfelis ítéletéből következő állandó ítélkezési gyakorlata szerint a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” fogalma magában foglalja „az összes olyan kérelmet, amely az alperes felelősségének megállapítására irányul, és amely nem kapcsolódik az e rendelet [7. cikkének 1. pontja] szerinti »szerződéses igényhez«”.⁶¹

43. Két konjunktív feltétel következik e meghatározásból: az egyik pozitív, amely szerint a keresetnek az alperes polgári jogi felelősségére kell irányulnia; a másik negatív, amely szerint e kereset nem kapcsolódhat a „szerződéssel kapcsolatos ügyekhez”.

54 Ez nem jelenti azt, hogy a szerződés bírósága szükségképpen saját jogát fogja alkalmazni. A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja alapján joghatósággal rendelkező bíróság ugyanis nem feltétlenül esik egybe a „Róma I” rendelet rendelkezései alapján meghatározott joggal. Ez azt sem jelenti, hogy a szerződés bírósága szükségszerűen érdemben fogja alkalmazni a szerződések jogát az elé terjesztett kérdések eldöntésére. Az uniós nemzetközi magánjogi jogi aktusok értelmében vett „szerződésesnek” tekintett kérdés ugyanis az alkalmazandó anyagi jogban esetlegesen jogellenes károkozásnak stb. minősülhet.

55 Lásd ugyanebben az értelemben Minois, M., i. m., 174. és 180–186. o. Bár a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 1. pontjának tárgyi hatálya tehát megfelel a „Róma I” rendelet hatályának, az egyezés nem tökéletes. Míg például az említett 7. cikk 1. pontja a társasági jog hatálya alá tartozó bizonyos keresetekre alkalmazandó (lásd a jelen indítvány 41. és 42. lábjegyzetében hivatkozott ítélkezési gyakorlatot), addig a „Róma I” rendelet 1. cikke (2) bekezdésének f) pontja kizárja annak hatálya alól az e jog területére tartozó kérdéseket.

56 Lásd többek között az 1987. január 15-i Shenavai ítélet (266/85, EU:C:1987:11, 2. és 18. pont), az 1988. március 8-i Arcado ítélet (9/87, EU:C:1988:127, 12. pont) és az 1994. június 29-i Custom Made Commercial ítélet (C-288/92, EU:C:1994:268, 2. és 11. pont) alapjául szolgáló ügyekben szereplő kereseteket.

57 Lásd többek között az 1976. október 6-i De Bloos ítélet (14/76, EU:C:1976:134, 3. és 14. pont) és az 1988. március 8-i Arcado ítélet (9/87, EU:C:1988:127, 13. pont) alapjául szolgáló ügyben szereplő kereseteket.

58 Lásd e tekintetben a „Róma I” rendelet 12. cikke (1) bekezdésének a)–c) pontját.

59 Lásd: 2016. április 20-i Profit Investment SIM ítélet (C-366/13, EU:C:2016:282, 54. és 58. pont). E tekintetben a „Róma I” rendelet 10. cikkének (1) bekezdéséből kiténik, hogy a szerződés vagy valamely szerződéses rendelkezés fennállásának és érvényességének kérdése a *lex contractus* hatálya alá tartozik.

60 Lásd többek között Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, LGDJ, Párizs, 4. kiadás, 2010, 165–177. o.; Briggs, A., *Civil Jurisdiction and Judgments*, Informa Law, Oxon, 2015, 6. kiadás, 209–220. o.; Niboyet, M.-L., Geouffre de la Pradelle, G., *Droit international privé*, LGDJ, Issy-les-Moulineaux, 5. kiadás, 2015, 346. és 347. o.; Calster (van), G., *European Private International Law*, Hart Publishing, Oxford, 2016, 136–139. o.; Magnus, U., Mankowski, P., *Brussels Ibis Regulation – Commentary*, Otto Schmidt, Köln, 2016, 162–189. o.; Hartley, T., *Civil Jurisdiction and Judgments in Europe – The Brussels I Regulation, the Lugano Convention, and the Hague Choice of Court Convention*, Oxford University Press, Oxford, 2017, 107–114. o., és Minois, M., i. m.

61 Lásd többek között: Kalfelis ítélet (18. pont); 2002. október 1-jei Henkel ítélet (C-167/00, EU:C:2002:555, 36. pont); 2018. szeptember 12-i Löber ítélet (C-304/17, EU:C:2018:701, 19. pont).

44. Az *első feltétel* a kereset tárgyára vonatkozik. Ennek főszabály szerint az alperes arra való kötelezésére kell irányulnia, hogy szüntesse meg az esetlegesen kárt okozó magatartást – ez a Wikingerhof által a jelen ügyben benyújtotthoz hasonló, a jogsértés megszüntetése iránti kereset esete –, illetve arra, hogy ha a kár már bekövetkezett, térítse meg azt – ez a kártérítési kereset esete.⁶²

45. Mindazonáltal a Bíróság szintén e feltétel „rugalmas” értelmezését fogadja el. A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 2. pontjának hatálya alá tartozhatnak ugyanis azok a megállapítási keresetek, amelyek révén a felperes valamely jogi kötelezettség alperes általi megsértésének bíróság előtti megállapítását kéri, illetve azok a nemleges megállapítási keresetek, amelyek révén a felperes annak megállapítását kéri, hogy nem követett el az alperessel szemben jogellenes károkozás miatt fennálló felelősséget maga után vonó cselekményeket vagy mulasztásokat.⁶³

46. A *második feltétel* véleményem szerint a Bíróság „szerződéssel kapcsolatos ügyekre” vonatkozó ítélkezési gyakorlatában kialakított feltétel tükörképe. Itt is arról van szó, hogy meg kell határozni a felelősség megállapítása iránti kérelem jogalapját. Ahhoz, hogy a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” körébe tartozzon, e kérelemnek nem „szabadon vállalt kötelezettségen” kell alapulnia, hanem egy „jogellenes károkozáson”, vagyis olyan *nem önkéntes* kötelezettségen, amely anélkül áll fenn, hogy az alperesnek szándékában állt volna bármilyen kötelezettséget vállalni a felperes tekintetében, és amely olyan *káreseményből* ered, amely jogszabály által bárkivel szemben előírt általános kötelezettség megszegéséből fakad.⁶⁴ E feltétel révén a Bíróság a közelségre irányuló, a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja alapjául szolgáló célnak megfelelően biztosítja, hogy a jogellenes cselekmény tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság csupán a jogellenes cselekménnyel kapcsolatos ügyet érintő kérelmekről döntsön, azaz azokról, amelyek elsődlegesen olyan érdemi kérdéseket vetnek fel, amelyek az ilyen kötelezettségeket eredményező jogszabályokhoz kapcsolódnak. Biztosítja továbbá a joghatósági szabályok tekintetében az ezen 7. cikk 2. pontjában, a kollíziós szabályok esetében pedig a „Róma II” rendeletben vázolt „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” belső koherenciáját.⁶⁵

47. Nem lehet tehát úgy tekinteni – amint azt néha írják –, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja tisztán másodlagos rendelkezésnek minősül, amely magában foglal minden olyan kérelmet, amely nem tartozik az e rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe. Ellenkezőleg, léteznek olyan kérelmek, amelyek nem tartoznak e két rendelkezés egyikének hatálya alá sem, mivel olyan kötelezettségeken alapulnak, amelyek sem „szerződéssel kapcsolatos ügynek”, sem „jogellenes károkozással kapcsolatos ügynek” nem minősülnek.⁶⁶

62 Lásd többek között: 1992. március 26-i Reichert és Kockler ítélet (C-261/90, EU:C:1992:149, 19. és 20. pont); 2002. október 1-jei Henkel ítélet (C-167/00, EU:C:2002:555, 41. pont); 2018. szeptember 12-i Löber ítélet (C-304/17, EU:C:2018:701, 21. pont).

63 Lásd: 2004. február 5-i DFDS Torline ítélet (C-18/02, EU:C:2004:74, 19–28. pont); 2012. október 25-i Folien Fischer és Fofitec ítélet (C-133/11, EU:C:2012:664, 41–54. pont).

64 Lásd ebben az értelemben: 2002. szeptember 17-i Tacconi ítélet (C-334/00, EU:C:2002:499, 25. és 27. pont); 2013. július 18-i ÖFAB-ítélet (C-147/12, EU:C:2013:490, 35–38. pont); 2016. április 21-i Austro-Mechana ítélet (C-572/14, EU:C:2016:286, 37. és 50. pont). Lásd még: Jacobs főtanácsnok Engler ügyre vonatkozó indítványa (C-27/02, EU:C:2004:414, 59. pont).

65 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ugyanis a „Róma II” rendelet értelmében vett „szerződéssel kívüli kötelmi viszony” olyan kötelezettség, amely jogellenes károkozásból, jogalap nélküli gazdagodásból, megbízás nélküli ügyvitelből vagy „*culpa in contrahendóból*” ered (lásd: 2016. január 21-i ERGO Insurance és Gjensidige Baltic ítélet [C-359/14 és C-475/14, EU:C:2016:40, 45. és 46. pont]). Hangsúlyozom ugyanakkor, hogy bár a „Brüsszel I” rendelet 7. cikke 2. pontjának hatálya alá tartozó „jogellenes károkozással kapcsolatos kötelezettségek” képezik a „Róma II” rendelet lényegét, e rendelet hatálya szélesebb körű, mivel nemcsak a jogellenes károkozásból eredő szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra terjed ki, hanem azokra is, amelyek olyan kvázi szerződéses kötelmekből erednek, mint a jogalap nélküli gazdagodás vagy a megbízás nélküli ügyvitel (lásd a „Róma II” rendelet 2. cikkének (1) bekezdését).

66 Lásd: Gulmann főtanácsnok Reichert és Kockler ügyre vonatkozó indítványa (C-261/90, nem tették közzé, EU:C:1992:78, 2169. o.); Jacobs főtanácsnok Engler ügyre vonatkozó indítványa (C-27/02, EU:C:2004:414, 55. és 57. pont); Bobek főtanácsnok Feniks ügyre vonatkozó indítványa (C-337/17, EU:C:2018:487, 98. pont). Véleményem szerint ez a helyzet áll fenn a jogalap nélküli gazdagodáson alapuló visszatérítés iránti kérelem esetében, amennyiben az nem a szerződés semmisségéből ered, amint azt a Wikingerhof is kifejti (lásd: 2016. április 20-i Profit Investment SIM ítélet [C-366/13, EU:C:2016:282, 55. pont]), mivel az ilyen kérelem nem jogellenes károkozásból eredő kötelezettségen alapul (lásd ebben az értelemben: Wahl főtanácsnok Siemens Aktiengesellschaft Österreich ügyre vonatkozó indítványa [C-102/15, EU:C:2016:225, 54–75. pont]).

48. Egyebekben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja a felelősségtípusok széles skáláját foglalja magában⁶⁷ – vétkességen alapuló felelősség, objektív felelősség, stb. A versenyjog megsértése miatti polgári jogi felelősség megállapítása iránti, már hivatkozott kereseteken kívül ide tartoznak többek között a tisztességtelen verseny,⁶⁸ a szellemi tulajdonjog megsértése,⁶⁹ illetve a hibás termékek által okozott károk⁷⁰ miatti felelősség megállapítása iránti keresetek is. A „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” fogalmát illetően több részletet megismerni kívánó olvasó figyelmébe szintén az e kérdéssel kapcsolatos bőséges szakirodalmat ajánlom.⁷¹

B. A szerződő felek között indított, polgári jogi felelősség megállapítására irányuló keresetek minősítése a „Brüsszel Ia” rendelet alkalmazásában

49. A fenti megfontolásokból következik, hogy a polgári jogi felelősség megállapítására irányuló egyes kérelmek a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek”, míg mások az e rendelet 7. cikkének 2. pontja

50. k értelmében vett „jogellenes károkozással” kapcsolatos ügyek. Ebből az is következik, hogy elméleti szinten az ilyen kérelem egyik vagy másik kategóriához való kapcsolódása a jogalapjától függ, azaz a kérelem alapjául szolgáló kötelezettségtől. Ha ez a kötelezettség valamely személy mással szemben fennálló szerződése vagy más formájú önkéntes kötelezettségvállalása miatt áll fenn, a kereset „szerződéses jellegű”. Ha ezzel szemben a szóban forgó kötelezettség az önkéntes kötelezettségvállalástól függetlenül, törvényben bárkivel szemben előírt általános kötelezettség megsértéséből ered, a kereset „jogellenes károkozással kapcsolatos”.⁷²

51. Mindemellett, ha két személyt köt egy szerződés, és egyikük polgári jogi felelősség megállapítása iránti kérelmet terjeszt elő a másikkal szemben, a gyakorlatban kényesnek bizonyulhat a „szerződéssel kapcsolatos ügy” és a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügy” közötti különbségtétel.

52. E tekintetben az ilyen kérelem nem minősül szükségszerűen a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügynek”.⁷³ A szerződő felek között „jogellenes károkozással kapcsolatos ügynek” minősülő kérelmek is fennállhatnak. E helyzet könnyen elképzelhető azon kérelmekre gondolva, amelyek teljes mértékben idegenek a felek közötti szerződéstől,⁷⁴ és amelyek esetében nyilvánvalóan e rendelet 7. cikkének 2. pontját kell alkalmazni.

53. A dolgok kevésbé egyértelműek, amikor – mint az alapügyben is – a kérelem bizonyos kapcsolatban áll a szerződéssel, különösen azért, mert a szerződés teljesítése során okozott káreseményhez kapcsolódik. Ebben az összefüggésben konkrétan előfordul, hogy a hivatkozott káresemény egyszerre minősül valamely „szerződéses kötelezettség” nemteljesítésének és a törvény által bárkivel szemben előírt általános kötelezettség megsértésének. Ilyen esetben versengő felelőségek vagy másként fogalmazva „jogellenes károkozáson alapuló” és „szerződéses” versengő igények állnak fenn, amelyek közül potenciálisan bármelyik megalapozhatja a kérelmet.⁷⁵

67 1976. november 30-i Bier ítélet (21/76, EU:C:1976:166, 18. pont).

68 Lásd többek között: 2016. december 21-i Concurrence ítélet (C-618/15, EU:C:2016:976) és a „Róma II” rendelet 6. cikkének (1) bekezdése.

69 Lásd többek között a szerzői jog területén: 2015. január 22-i Hejduk ítélet (C-441/13, EU:C:2015:28); 2014. április 3-i Hi Hotel HCF ítélet (C-387/12, EU:C:2014:215), valamint a „Róma II” rendelet 8. cikke.

70 Lásd többek között: 2009. július 16-i Zuid-Chemie ítélet (C-189/08, EU:C:2009:475) és a „Róma II” rendelet 5. cikke.

71 Lásd többek között Gaudemet-Tallon, H., i. m., 217–219. o.; Briggs, A., i. m., 238–250. o.; Calster (van), G., i. m., 144–147. o.; Magnus, U., Mankowski, P., i. m., 262–276. o., valamint Hartley, T., i. m., 125–126. o.

72 Lásd: Jacobs főtanácsnok Handte ügyre vonatkozó indítványa (C-26/91, nem tették közzé, EU:C:1992:176, 16. pont), valamint a Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (67. pont).

73 Lásd ebben az értelemben: Brogister ítélet, 23. pont.

74 Például, ha a bankár és ügyfele ugyanabban az ingatlanban rendelkezik lakóhellyel, és az előbbi birtokháborítás miatt az utóbbit perli.

75 Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (68. pont).

54. Azon helyzetek száma, amelyekben ugyanaz a káresemény ilyen versengést eredményezhet, a nemzeti jogrendszerek szerint változik attól függően, hogy milyen módon fogják fel a szerződéses felelősséget és a jogellenes károkozásokon alapuló felelősséget.⁷⁶ Mindazonáltal a jelen indítvány 48. pontjában említett, polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetek – a versenyjog megsértése, a tisztességtelen verseny körébe tartozó tényállás, a hibás termékek által okozott károk, a szellemi tulajdonjog megsértése – szerződő felek között indított keresetek esetén alkalmasak arra, hogy ilyen versengő felelősségek kontextusába illeszkedjenek.

55. Például az, hogy valamely szállító a forgalmazó részére megtagadja az értékesítést, nem csupán erőfölénnyel való visszaélésnek minősülhet, hanem a keretszerződésből eredő kötelezettségek megsértésének is, amint azt a Wikingerhof nagyon helyesen jelezte. Ugyanez vonatkozik arra a helyzetre is, amikor a szállító a forgalmazó hátrányára saját hálózatát részesíti előnyben, mivel e magatartás egyszerre minősülhet szerződésszegésnek, erőfölénnyel való visszaélésnek vagy tisztességtelen versenycelekménynek.⁷⁷ Egyébiránt a gyártó által értékesített termék hibája, amely kárt okoz a vevőnek, egyaránt tartozhat a jogellenes károkozásokon alapuló felelősség körébe – a termékbiztonságra vonatkozó jogi kötelezettség megsértése címén – és a szerződéses felelősség körébe, a szerződésnek megfelelő termék szállítására vonatkozó szerződéses kötelezettség, vagy szerződéses biztonsági kötelezettség megsértése címén. Végül, ha a szerzői jogi védelem alatt álló mű felhasználására vonatkozó felhasználási szerződés jogosultja túllép ezen engedély korlátain, e káresemény egyidejűleg megvalósíthat bitorlást – mivel az engedélyes megsérti a másik szerződő fél kizárólagos jogait –, és e szerződés megsértését is jelentheti.⁷⁸

56. Az ilyen versengő felelősségekkel szemben egyes nemzeti jogrendszerek, köztük az angol és a német jog, meghagyják a felperes számára azt a választási lehetőséget, hogy a kérelmét a jogellenes károkozásokon alapuló felelősségre vagy a szerződéses felelősségre alapítsa, annak függvényében, hogy mi felel meg leginkább az érdekeinek,⁷⁹ vagy akár ezeken alapuló kérelmek „halmozódását” is lehetővé teszik.⁸⁰

57. Ezzel szemben más jogrendszerek, köztük a francia és a belga jog, előírnak egy felelősségmegosztási szabályt, az úgynevezett „halmozódás tilalmát”, és nem hagynak választást a felperesnek: ez utóbbi nem alapíthatja kérelmét jogellenes károkozásokon alapuló felelősségre, ha a hivatkozott káresemény valamely szerződéses kötelezettség teljesítése elmulasztásának is minősül. Másként fogalmazva, e rendszerekben „a szerződés elsőbbséget élvez a szerződésen kívüli károkozással szemben”.⁸¹

76 Nem minden nemzeti rendszer állapít meg ugyanis azonos alkalmazási kört a szerződéses felelősség és a jogellenes károkozásokon alapuló felelősség esetében, így az e két felelősség közötti átfedés nem ugyanolyan gyakorisággal merül fel. E lehetséges átfedések száma különösen nagy például a francia jogban. Egyrészt a szerződéses felelősséget tágan értelmezik, mivel többek között a Cour de cassation (semmitőszék, Franciaország) ítélkezési gyakorlata jellemzően a szerződés körébe tartozónak tekinti a biztonsági és tájékoztatási kötelezettségeket, amelyek a törvény által előírt általános kötelezettségeket tükrözik, valamint a szerződések jóhiszemű teljesítésének követelményéből eredő kötelezettségeket. Másrészt a jogellenes károkozásokon alapuló felelősség szintén nyílt jellegű, mivel a vonatkozó szabályok célja az, hogy a társadalmi életben esetlegesen bekövetkező valamennyi kárra kiterjedjenek. Lásd ebben a témában Ancel, P.: „Le concours de la responsabilité délictuelle et de la responsabilité contractuelle”, *Responsabilité civile et assurances*, 2. sz., 2012. február 2., 8. sz. ügy, 2–11. pont.

77 Lásd: 2018. október 24-i Apple Sales International és társai ítélet (C-595/17, EU:C:2018:854).

78 Lásd: 2013. április 18-i Bizottság kontra Systran és Systran Luxembourg ítélet (C-103/11 P, EU:C:2013:245); 2014. április 3-i Hi Hotel HCF ítélet (C-387/12, EU:C:2014:215); 2019. december 18-i IT Development ítélet (C-666/18, EU:C:2019:1099).

79 A tagállamok anyagi jogában a szerződéses és a jogellenes károkozásokon alapuló felelősség a bizonyítási terhet, a kártérítés feltételeit, az elvülést stb. illetően eltérő szabályok hatálya alá tartozhat. A felperesnek tehát érdekében állhat, hogy az egyik vagy a másik utat válassza. Lásd többek között: Bosworth és Hurlley ügyre vonatkozó indítványom (51. lábjegyzet).

80 Az angol jog tekintetében lásd: Fentiman, R., *International Commercial Litigation*, Oxford University Press, Oxford, 2. kiadás, 2015, 177., 178. és 279. o. Az ilyen halmozódás nem keletkeztet jogot ugyanazon kár kétszeres megtérítésére. Ezzel szemben a felperes növeli esélyeit a kért kártérítés megszerzésére.

81 Lásd: 2019. december 18-i IT Development ítélet (C-666/18, EU:C:2019:1099, 23. pont) és Gout, O., „Le cumul des responsabilités contractuelle et extracontractuelle en droit belge et en droit français: de la genèse des règles aux perspectives d'évolution”, in Van den Haute, E., *Le droit des obligations dans les jurisprudences française et belge*, Bruylant, Brüsszel, 2013, 123–146. o.

58. A „Brüsszel Ia” rendelet keretében az a kérdés merül fel, hogy a felperes azon döntése, hogy ugyanazon káresemény tekintetében a jogellenes károkozáson alapuló felelősséget és/vagy a vele szerződő fél szerződéses felelősségét érvényesíti, befolyásolja-e az alkalmazandó joghatósági szabályt, és ha igen, milyen mértékben.⁸² E tekintetben felidézem a Bíróság által mindeddig az ítélkezési gyakorlatában elfogadott megoldásokat (1. alrész), majd megvizsgálom azt az értelmezést, amely véleményem szerint e területen irányadó (2. és 3. alrész).

1. A Bíróság által eddig elfogadott megoldások

59. A Bíróság a kérdéssel első alkalommal a Kalfelis ítéletben foglalkozott. Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben egy magánszemély a bankjával szemben indított pert az általa tőzsdei műveletekkel összefüggésben elszenvedett kár megtérítése érdekében, és e célból kumulatív kérelmeket terjesztett elő, amelyeket a német jog különböző szabályaira alapított, amelyek közül egyesek a szerződéses felelősségre, mások a jogellenes károkozáson alapuló felelősségre, végül megint mások pedig – kvázi szerződéses alapon – jogalap nélküli gazdagodásra vonatkoztak. Többek között az a kérdés merült fel, hogy a jogellenes károkozáson alapuló felelősségre alapított kérelmek tekintetében a Brüsszeli Egyezmény 5. cikkének 3. pontja – jelenleg a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja – alapján joghatósággal rendelkező bíróság járulékos jelleggel a szerződéses és a kvázi szerződéses jogalapokra alapított kérelmek tekintetében is joghatósággal rendelkezik-e.

60. Indítványában Darmon főtanácsnok azt javasolta, hogy a „szerződéssel kapcsolatos ügyekre” vonatkozó joghatósági szabály a kereset egészét fedje le, ideértve a jogellenes károkozáson alapuló vagy kvázi szerződéses jogalapokra alapított kérelmeket is, annak érdekében, hogy észszerűsítse a joghatóságot, és a jogvitát a szerződés bírósága előtt összpontosítsa, amely a főtanácsnok szerint a legalkalmasabb arra, hogy annak összefüggését és valamennyi peres következményét megragadja.⁸³

61. A Bíróság e tekintetben nem követte a főtanácsnok indítványát. Amint arra a jelen indítvány 42. pontjában rámutattam, kétségtelen, hogy a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” fogalma kiterjed minden olyan kérelemre, amely az alperes felelősségének megállapítására irányul, és amely nem „szerződéssel kapcsolatos ügyekhez” kapcsolódik. Mindazonáltal a Bíróság a különös joghatósági szabályok eltérést engedő jellegére hivatkozva rögtön pontosította, hogy „az olyan bíróság, amely [a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja] alapján joghatósággal rendelkezik valamely kereset elbírálására a jogellenes károkozással összefüggő része tekintetében, nem rendelkezik joghatósággal e kereset elbírálására a keresetnek a nem ilyen alapú része tekintetében”⁸⁴.

62. Válaszának kissé kétértelmű jellege ellenére a Bíróság a Kalfelis ítéletben nem arra kívánt utalni, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja elsőbbséget élvez a rendelet 7. cikkének 2. pontjával szemben. Épp ellenkezőleg, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ugyanazon káreseményre vonatkozó felelősség megállapítása iránti kereset a felperes által hivatkozott jogalapoktól, azaz a keresetlevelében hivatkozott anyagi jogi szabályoktól függően tartozhat a szerződéssel és/vagy a jogellenes károkozással kapcsolatos joghatóság alá. Így, abban az esetben, ha ugyanazon keresetben kumulatív kérelmeket terjesztenek elő, nem a kereset egészét, hanem e kérelmeket kell külön-külön „szerződéssel kapcsolatos ügynek” vagy „jogellenes károkozással kapcsolatos ügynek” minősíteni a jogalapjaik szerint, és ugyanazon kérelem/jogalap nem tartozhat egyszerre mindkét kategóriába.⁸⁵ Ennek keretében a

82 Ugyanez a kérdés merül fel az alkalmazandó jog meghatározása tekintetében a „Róma I” rendelet és a „Róma II” rendelet keretében, mivel e rendeletek eltérő kapcsolólveket írnak elő attól függően, hogy valamely kötelezettség az első rendelet értelmében „szerződésesnek” vagy a második rendelet értelmében „szerződésen kívülinek” minősül-e.

83 Lásd: Darmon főtanácsnok Kalfelis ügyre vonatkozó indítvány (189/87, nem tették közzé, EU:C:1988:312, 25–30. pont).

84 Kalfelis ítélet (19. pont). Véleményem szerint a Bíróság által követett okfejtésből egyértelműen kiténik, hogy ennek ellenkezője szintén igaz: a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja alapján a „szerződéses” kérelmek elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság nem rendelkezik joghatósággal a szerződésen kívüli jogalapokon alapuló kérelmek elbírálására.

85 Lásd: Bosworth és Hurlley ügyre vonatkozó indítványom (74. pont); Hess, B., Pfeiffer, T., Schlosser, P., *Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States*, JLS/CA/2005/03, 2007, 192. pont, valamint Zogg, S., „Accumulation of Contractual and Tortious Causes of Action Under the Judgments Regulation”, *Journal of Private International Law*, 2013, 9. kötet, 1. sz., 39–76. o., különösen 42–43. o.

szerződés bírósága a szerződéses jogalapokra alapított kérelmekre elbírálására rendelkezik joghatósággal, míg a jogellenes károkozás bírósága a jogellenes károkozással kapcsolatos jogalapokra alapított kérelmek elbírálására. Egyébiránt e bíróságok egyike sem rendelkezik járulékos joghatósággal annak eldöntése tekintetében, hogy mi nem tartozik az ő „ügykörébe”.⁸⁶

63. Hangsúlyozom, hogy nem arról van szó, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet alkalmazásában fennmarad a felperesek által hivatkozott anyagi jogi jogszabályok azon minősítése, amelyeket azok tekintetében azon nemzeti jog ír elő, amelyből származnak. A joghatóság vizsgálatának szakaszában egyébként az eljáró bíróság még nem határozta meg az alkalmazandó jogot. A felperes által a kérelem alátámasztása érdekében hivatkozott anyagi jogi szabályok mindazonáltal tartalmazzák a felperes által hivatkozott – a kifejezés autonóm értelme szerinti – „kötelezettség” jellemzőinek meghatározásához szükséges információkat. Amint az a jelen indítvány 49. pontjából kiténik, ezt a kötelezettséget kell a Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott szempontok alapján a „szerződéssel kapcsolatos ügyek” vagy a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” körébe sorolni, és ez határozza meg az e kérelemre alkalmazandó joghatósági szabályt.⁸⁷ Amennyiben a felperes különböző jellegű anyagi jogi szabályokra alapított kumulatív kérelmeket terjeszt elő, potenciálisan e két típusú „kötelezettségre” hivatkozik,⁸⁸ amelyek különböző bíróságok joghatósága alá tartoznak.

64. Összefoglalva, a szerződő felek közötti, felelősség megállapítása iránti kérelem elbírálására vonatkozó, a „Brüsszel Ia” rendelet szerinti joghatóság a felperes által hivatkozott anyagi jogi szabályoktól függően változhat. Egyébiránt megjegyzem, hogy az ilyen kérelemre vonatkozó Melzer ítéletben⁸⁹ a Bíróság ezt a megközelítést követte. Ebben az ítéletben a Bíróság a „jogellenes károkozással” kapcsolatos joghatósági szabály értelmezésére szorítkozott, amint azt a nemzeti bíróság kérte tőle, anélkül hogy megvizsgálta volna az alperes által hivatkozott „szerződéssel kapcsolatos” szabályt, azzal az indokkal, hogy a szóban forgó kérelem „kizárólag a jogellenes károkozásért való felelősségre vonatkozó szabályokon” alapul.⁹⁰

65. Ezt követően a Bíróság a Brogsitter ítéletben ismét megvizsgálta ezt a problémakört. Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben egy németországi lakóhellyel rendelkező óraértékesítő szerződést kötött az akkor Franciaországban lakóhellyel rendelkező óraműkészítővel, amely az előbbi által forgalmazandó óraművek fejlesztéséről szólt. Az értékesítő számára végzett tevékenységével párhuzamosan az óraműkészítő más óraműveket is fejlesztett, amelyeket saját javára értékesített. Mivel az értékesítő úgy ítélte meg, hogy e párhuzamos tevékenység sérti a szerződésből következő, kizárólagosságot érintő kötelezettséget, a német bíróságok előtt keresetet indított a vele szerződő fél ellen. Ennek keretében az értékesítő a vitatott tevékenységek megszüntetését, valamint kártérítés megítélését kérte, és a szerződéses felelősségre és a jogellenes károkozáson alapuló felelősségre, pontosabban a tisztességtelen versenyre és a vétkességen alapuló felelősségre vonatkozó német jogszabályokra kumulatív módon

86 A járulékos joghatóság kérdésére a jelen indítvány 110. és azt követő pontjaiban visszatérek.

87 Kötelezettség ugyanis nem létezik joghézagban. A kötelezettség olyan ténybeli helyzetből ered, amely egy vagy több jog értelmében bizonyos jogkövetkezményekkel jár. A szóban forgó ténybeli helyzet és az azzal járó jogi következmények nehezen értelmezhetők a releváns jogszabályoktól függetlenül, és e szabályok vizsgálata teszi lehetővé a szóban forgó kötelezettség jellegének azonosítását. Lásd House of Lords (legfelsőbb bíróság, Egyesült Királyság) (Lord Millet), *Agnew v Länsförsäkringsbolagens AB*, [2001] 1 AC 223, 264. §; Bollée, S., „La responsabilité extracontractuelle du cocontractant en droit international privé”, in d’Avout, L., Bureau, D., Muir-Watt, H., *Mélanges en l’honneur du professeur Bernard Audit – Les relations privées internationales*, LGDJ, Issy-les-Moulineaux, 2014, 119–135. o., különösen 132–133. o.; Scott, A., „The Scope of »Non-Contractual Obligations«”, in Ahern, J., Binchy, W., *The Rome II Regulation on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations*, Martinus Nijhoff Publishers, 2009, 57–83. o., különösen 58–62. o., valamint Minois, M., i. m., 129–130. o. A Bíróság gyakran alkalmaz ilyen módszert, amely szerint a minősítendő kötelezettség jellemzőinek meghatározása érdekében a hivatkozott anyagi jogi szabályokból indulnak ki. Lásd többek között: 1992. március 26-i Reichert és Kockler ítélet (C-261/90, EU:C:1992:149, 17–19. pont); 2013. július 18-i ÓFAB-ítélet (C-147/12, EU:C:2013:490, 35. és 36. pont); 2016. április 21-i Austro-Mechana ítélet (C-572/14, EU:C:2016:286, 27. és 37. pont).

88 Ehhez hasonlóan, a kollíziós szabályok területén ugyanazon károkozó esemény két különböző kötelezettség, a „Róma I” rendelet értelmében vett „szerződéses” kötelezettség, illetve a „Róma II” rendelet értelmében vett „szerződésen kívüli” kötelmi viszony szempontjából vizsgálható.

89 2013. május 16-i ítélet (C-228/11, EU:C:2013:305).

90 2013. május 16-i Melzer ítélet (C-228/11, EU:C:2013:305, 21. pont). Lásd továbbá ebben ez értelemben: 2014. április 3-i Hi Hotel HCF ítélet (C-387/12, EU:C:2014:215, 16–21. pont); 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet (C-352/13, EU:C:2015:335, 43. pont). Lásd még nemzeti szinten: Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság), 2008. május 27., [2009] IPRax, 150–151. o., valamint Cour de cassation (semmitőszék, Franciaország), első polgári tanács, 2011. október 26., 10–17.026. sz.

alapított kérelmeket terjesztett elő. Mivel a nemzeti bíróság habozott a jogvitát a felperes által hivatkozott jogalapok alapján elkülöníteni, azt kérdezte a Bíróságtól, hogy a „Brüsszel I” rendelet értelmében miként kell minősíteni a felek között létrejött szerződésre tekintettel a jogellenes károkozással kapcsolatos kérelmeket.

66. A Bíróság – miután kiindulópontnak tekintette a Kalfelis ítéletben foglalt azon megállapítást, amely szerint a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” magukban foglalják az összes olyan keresetet, amely az alperes felelősségének megállapítására irányul, és amely nem kapcsolódik a „szerződéses igényhez” – úgy vélte, hogy az ilyen kérelmek ezen egyik vagy másik kategóriába történő sorolásához azt kell megvizsgálni, hogy „azok – függetlenül nemzeti jogi minősítésüktől – szerződéses jelleggel rendelkeznek-e”.⁹¹

67. A Bíróság szerint ez akkor igaz, „ha a felrótt magatartás a szerződés tárgyára figyelemmel meghatározható szerződéses kötelezettségek megszegésének tekinthető”. A Bíróság e tekintetben kimondta, hogy „[e]z lesz a helyzet eleve akkor, ha az alperest a felpereshez kötő szerződés értelmezése elengedhetetlen az utóbbi által az előbbi terhére rótt magatartás jogszerű vagy – éppen ellenkezőleg – jogellenes voltának megállapításához”. Ennélfogva a nemzeti bíróság feladata „annak meghatározása, hogy [a felperes által] indított keresetek tárgyát olyan kártérítési kérelem képezi-e, amelynek oka észszerűen tekinthető [a] szerződésben szereplő jogok és kötelezettségek megsértésének, aminek figyelembevételére elengedhetetlen a kereset elbírálása során”.⁹²

68. A Brogsitter ítélet véleményem szerint változást jelent a Kalfelis ítéletben alkalmazott megközelítéshez képest. Úgy tűnik ugyanis, hogy a Bíróság megváltoztatta a kérelmek minősítésének módszerét a „Brüsszel Ia” rendelet szempontjából. Enm tűnik úgy, hogy a Bíróság ragaszkodott volna a felperes által a keresetlevelében hivatkozott anyagi jogi szabályokhoz, és láthatóan a tények objektívabb minősítését kívánta elfogadni.

69. A Brogsitter ítélet pontos hatálya azonban bizonytalan. Az ezen ítéletben szereplő nyitott és elvont érvelés ugyanis két módon értelmezhető.

70. A Brogsitter ítélet első, általam „maximalistának” minősített értelmezése szerint az ezen ítéletből következő „teszt” abban az állításban rejlik, amely szerint egy kérelem akkor tartozik a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe, „ha a felrótt magatartás [...] a szerződéses kötelezettségek megszegésének [tekinthető]”. Ezt az állítást úgy kell értelmezni, hogy egy jogellenes károkozáson alapuló kérelmet e „szerződéssel kapcsolatos ügyekhez” kell kapcsolni, amennyiben olyan káreseményre vonatkozik, amely „szerződéses kötelezettség” megszegésének (is) minősülhet. Konkrétan az eljáró bíróság szempontjából annak vizsgálatáról van szó, hogy a felperes hipotetikusan benyújthatta volna-e volna kérelmét a szerződéses kötelezettségek megsértése alapján, ami annak vizsgálatát is magában foglalja, hogy ténylegesen van-e potenciális összefüggés az állítólagos káresemény és e kötelezettségek tartalma között. Ebből következik, hogy minden olyan helyzetben, amikor ugyanaz a káresemény egyszerre minősülhet jogellenes károkozásnak és a szerződés megsértésének, e rendelet alkalmazásában a „szerződéses” minősítés elsőbbséget élvez a „jogellenes károkozás” minősítéshez képest.⁹³

91 Brogsitter ítélet, 20. és 21. pont.

92 Brogsitter ítélet 24., 25. és 26. pont.

93 Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (80. pont). Lásd többek között a Brogsitter ítélet ilyen értelmezését követve Briggs, A., i. m., 217–219. o., 239. és 247–250. o., valamint Hafel, B., „Absorption du délictuel par le contractuel, application du Règlement (CE) n° 44/2001 à une action en responsabilité délictuelle”, *Revue critique de droit international privé*, 2014, 4. sz., 863. o.

71. A Brogsitter ítélet *második értelmezése* szerint, amelyet „minimalistának” nevezek, az ezen ítéletből következő „teszt” valójában abban az állításban rejlik, amely szerint valamely kérelem akkor minősül a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügynek”, ha „az alperest a felpereshez kötő szerződés értelmezése elengedhetetlen az utóbbi által az előbbi terhére rótt magatartás jogszerű vagy – éppen ellenkezőleg – jogellenes voltának megállapításához”. A Bíróság így „szerződésesnek” kívánta minősíteni az olyan jogellenes károkozásokon alapuló kérelmeket, amelyek megalapozottságát a peres feleket terhelő szerződéses kötelezettségekre tekintettel kell értékelni.⁹⁴

72. Ezt a kétértelműséget nem rendezte a Bíróság későbbi ítélezési gyakorlata, amely lényegében a Brogsitter ítélet egyes részeinek megisméltésére szorítkozott, anélkül hogy további magyarázatot adott volna.⁹⁵ Véleményem szerint tehát a Bíróságnak a jelen ügyben egyértelművé kell tennie a potenciális versengő felelőségekre vonatkozó ítélezési gyakorlatát. A Bíróságnak ugyanis az a feladata, hogy e tárgyban olyan egyértelmű és kiszámítható szempontokat határozzon meg, amelyek alkalmasak a peres feleket érintő jogbizonytalanság elkerülésére.

73. Hangsúlyozom, hogy a potenciális versengő felelőségek kezelésével kapcsolatos kérdések nem feltétlenül azonosak az anyagi jogban⁹⁶ és a nemzetközi magánjogban. A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 1. pontjának és 7. cikke 2. pontjának e kérdés tekintetében történő értelmezését tehát kizárólag az e rendeletben foglalt, a jogbiztonságra és a megfelelő igazságszolgáltatásra irányuló célkitűzések fényében kell meghatározni.⁹⁷

74. E célokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság vesse el a Brogsitter ítélet „maximalista” olvasatát (2. alrész). Véleményem szerint ehelyett ezen ítélet „minimalista” olvasatát kellene elfogadnia, bizonyos nélkülözhetetlen pontosítások megtétele mellett (3. alrész).

2. A Brogsitter ítélet „maximalista” olvasatának elvetéséről

75. A Bizottsághoz hasonlóan úgy vélem, hogy a Brogsitter ítélet „maximalista” értelmezése amellet, hogy nehezen egyeztethető össze a Kalfelis ítélettel, semmi esetre sem fogadható el.

76. *Mindenekelőtt* emlékeztetek arra, hogy a Bíróság állandó ítélezési gyakorlata szerint a „Brüsszel Ia” rendelet által követett jogbiztonsági célkitűzés megköveteli, hogy az eljáró bíróság nehézségek nélkül tudjon határozni saját joghatóságáról anélkül, hogy az ügy érdemének megvizsgálására kényszerülne.⁹⁸

77. Márpedig a Brogsitter ítélet „maximalista” olvasatából következő „teszt” álláspontom szerint ellentétes az egyszerűség e követelményével. Annak megkövetelése az eljáró bíróságtól, hogy határozza meg, hogy a jogellenes károkozással kapcsolatos jogalap keretében hivatkozott állítólagos káresemény szerződéses kötelezettségszegésnek (is) minősülhet-e, azt jelentené, hogy a joghatóság vizsgálatának

94 Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (88. pont). A Brogsitter ítélet ilyen értelmezését követve lásd még: Cruz Villalón főtanácsnok Holterman Ferho Exploitation és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-47/14, EU:C:2015:309, 48. pont); Kokott főtanácsnok Granarolo ügyre vonatkozó indítványa (C-196/15, EU:C:2015:851, 14. és 18. pont); Court of Appeal (fellebbviteli bíróság, Egyesült Királyság), 2016. augusztus 19., *Peter Miles Bosworth, Colin Hurley v Arcadia Petroleum Ltd & Others*, [2016] EWCA Civ 818, 66. pont; Weller, M., „EuGH: Vertragsrechtliche Qualifikation vertragsakzessorischer Ansprüche” LMK 2014, 359127, valamint Hartley, T., i. m., 108. és 109. o.

95 Lásd többek között: 2015. szeptember 10-i Holterman Ferho Exploitation és társai ítélet (C-47/14, EU:C:2015:574, 32. és 71. pont); 2016. július 14-i Granarolo ítélet (C-196/15, EU:C:2016:559, 21. pont).

96 Anyagi jogi szempontból a tagállamok nemzeti rendszerei között a versengő felelőségek kezelése tekintetében fennálló eltérések többek között azt a kérdést tükrözik, hogy legitim-e, ha a felperes megválaszthatja az érdekei szempontjából legkedvezőbb felelősségi rendszert. Egyébiránt a francia és a belga jogban a „halmozódás tilalmának” szabálya a szerződéses felelősség-rendezések hatékonyságának biztosítására irányul. E tekintetben, míg e jogok nem teszik lehetővé a jogellenes károkozásokon alapuló felelősségre vonatkozó – közrendi jellegű – szabályok szerződéses úton történő alakítását, a szerződéses kártérítésre vonatkozó rendelkezések éppen ellenkezőleg hasonló változtatásokkal járhatnak, a felek ugyanis többek között újra meghatározhatják a kártérítéshez való jog megnyilvánulásának feltételeit, és így enyhíthetik vagy súlyosíthatják a szerződéses felelősséget. Lásd többek között: Gout, O., i. m.

97 Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (83. pont).

98 Lásd többek között: 1983. március 22-i Peters Bauunternehmung ítélet (34/82, EU:C:1983:87, 17. pont); 1997. július 3-i Benincasa ítélet (C-269/95, EU:C:1997:337, 27. pont); 2015. január 28-i Kolassa ítélet (C-375/13, EU:C:2015:37, 61. pont).

szakaszában jelentős mértékben elemeznie kellene az ügy érdemét.⁹⁹ Ebben a szakaszban e kéresemény és a szerződéses kötelezettségek tartalma közötti esetleges megfelelés vizsgálata nem csekély feladat. Azon (ritka) esetektől eltekintve, amikor a felek egyetértenek az esetleges versengő felelőségek fennállását illetően,¹⁰⁰ különösen súlyos teher lenne a bíróságra nézve e kötelezettségeknek az említett szakaszban való meghatározása.

78. Amint ugyanis azt a jelen indítvány 53. pontjában kifejtettem, a szerződéses felelősség területe jogrendszerenként eltérő. Egyes nemzeti jogokban a biztonsági kötelezettségek, amelyeket más tagállamokban kizárólag jogszabályi kötelezettségeknek tekintenek, különböző szerződések részét képezik.¹⁰¹ Ugyanez vonatkozik a megállapodások jóhiszemű teljesítésének követelményére, amely több nemzeti jogrendszerben kiegészítő szerződéses kötelezettségeket keletkeztet, míg más jogrendszerekben nem található meg. Konkrétan számos esetben a bíróság a szóban forgó szerződésre alkalmazandó jog azonosítása nélkül nem tudhatja, az elképzelés szintjén sem, hogy fennállnak-e potenciális versengő felelőségek; e jog az egyetlen, amelyből ténylegesen tájékozódni lehet az abból eredő kötelezettségekről.¹⁰² Egyébként pedig gyakran előfordul, hogy e kötelezettségek terjedelme még e jogon belül sem határozható meg bizonyossággal. E bonyolultság veszélye a joghatósági szabályok kiszámíthatóságát fenyegetné.¹⁰³ Széles körben megnyitná a vitát a peres felek között, és ezzel összefüggésben széles mérlegelési mozgásteret hagyna a bíróság számára, holott a „Brüsszel Ia” rendelet a joghatóságok biztos felosztására irányul.¹⁰⁴

79. *Továbbá*, amint azt a Wikingerhof és a Bizottság a tárgyaláson a Bíróság kérdéseire adott válaszában kifejtette, álláspontom szerint semmi nem igazolja, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontjában szereplő „szerződéssel kapcsolatos ügyekre” vonatkozó joghatósági szabály elsőbbséget élvezzen a 7. cikk 2. pontjában szereplő „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekkel” szemben.

80. E rendelet rendszere alapján ilyen elsőbbség nem igazolt. Amint ugyanis azt az alapeljárás felperese hangsúlyozta, bár az említett rendelet bizonyos cikkek között szubszidiárius viszonyt ír elő,¹⁰⁵ a szerződéssel kapcsolatos ügyekben és a jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekben eljáró bíróságok ugyanazon a hierarchikus szinten találhatók. Nem tűnik úgy tehát, hogy az uniós jogalkotó ki akarta volna zárni annak lehetőségét, hogy e két fórum párhuzamosan, ugyanazon kéresemény tekintetében is fennálljon.

99 Lásd ugyanebben az értelemben Magnus, U. és Mankowski, P., i. m., 167. o.; Calster (van), G., i. m., 164. o., valamint Haftel, B., i. m.

100 Ez volt a helyzet a 2019. április 11-i Bosworth és Hurley ítélet (C-603/17, EU:C:2019:310) alapjául szolgáló ügyben, amelyben a felek között nem volt vitatott, hogy a jogellenes károkozással kapcsolatban felrótt cselekmények szerződésszegésnek is minősülhetnek.

101 Például, ha a szálloda vendége az intézmény parkolójában elesik, és a szálloda üzemeltetőjének felelősségének megállapítását kívánja elérni, e kereset különböző jogrendszerekben csak egy általános biztonsági kötelezettség megsértésén alapulhatna, és ily módon kizárólag a jogellenes károkozáson alapuló felelősség körébe tartozhatna. Ezzel szemben a francia jogban a biztonsági kötelezettség a szállásadásra vonatkozó szerződés részét képezi. Ugyanez a helyzet számos hasonló helyzetben (olyan személy, aki megcsúszik a vonatára várva a pályaudvar peronján, fodrászatban stb.) található. Lásd Minois, M., i. m., 92. és 93. o.

102 Bár a Bíróság a Brogister ítélet 24. pontjában kétségtelenül rámutatott arra, hogy a szerződéses kötelezettségeknek „a szerződés tárgyára figyelemmel meghatározhatónak” kell lenniük, elismerem, hogy nehézséget okoz az ilyen elemzés elvégzése. Azon a kérdésen túl, hogy a Bíróság mit értett e „tárgy” alatt, és hogy azt önállóan kell-e meghatározni, nem az összes szerződés tartalma egyértelmű. Ha meg is lehet ismerni egyes folyamatban lévő szerződések fő kötelezettségeit, anélkül hogy a *lex contractus*-ra kellene hivatkozni, bizonyosan nem ez a helyzet az abból eredő más kötelezettségek esetében. Ezenkívül emlékeztetek arra, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja számos különféle szerződésre alkalmazható (lásd: 1987. január 15-i Shenavai ítélet [266/85, EU:C:1987:11, 17. pont]).

103 Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (88. pont), valamint és Haftel, B., i. m. Általánosságban a joghatóság „Brüsszel Ia” rendelet alapján történő meghatározása nem függhet az alkalmazandó jogtól (lásd: 2018. július 5-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet [C-27/17, EU:C:2018:533, 55. pont]). Az 1976. október 6-i Industrie Tessili Italiana Como ítéletből (12/76, EU:C:1976:133) eredő, a jelen indítvány 21. lábjegyzetében ismertetett ítélkezési gyakorlat e tekintetben kivételt jelent, és véleményem szerint továbbra is meg kell maradnia kivételnek.

104 Lásd többek között: 2005. március 1-jei Owusu ítélet (C-281/02, EU:C:2005:120, 39. pont).

105 Például a „Brüsszel Ia” rendelet 24. cikkében előírt kizárólagos joghatóság elsőbbséget élvez az e rendeletben előírt egyéb joghatósági szabályokkal szemben.

81. Ezen elsőbbséget nem igazolja a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontjában és 7. cikkének 2. pontjában követett közelségi célkitűzés sem. Amint ugyanis azt a Wikingerhof és a Bizottság kifejti, és amint az a jelen indítvány 40. és 46. pontjából is következik, a közelséget az érintett kérelem által felvetett főbb érdemi kérdésekhez képest kell értelmezni. Ebben az összefüggésben a jogszabály által bárkivel szemben előírt kötelezettség megsértésére alapított kereset elsősorban *nem szerződéses* kérdéseket vet fel, és e kérdések jellege főszabály szerint nem változik meg, ha a kérelmet szerződő felek viszonyában terjesztik elő, és a szerződés teljesítése nyújtott alkalmat e jogsértésre.

82. Végül a Brogsitter ítélet „maximalista” olvasata sajnálatos inkoherenciát eredményezne egyrészt a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja és 7. cikkének 2. pontja, másrészt pedig a „Róma I” rendelet és a „Róma II” rendelet között. Ez utóbbi rendeletek különböző rendelkezései¹⁰⁶ ugyanis hallgatólagosan, de szükségszerűen elismerik, hogy ugyanazon káresemény egyszerre vonatkozhat a „Róma I” rendelet értelmében vett „szerződéses kötelezettségre”, és eredményezhet a „Róma II” rendelet értelmében vett „szerződésen kívüli kötelmi viszonyt” anélkül, hogy az előbbi rendelet az utóbbihoz képest elsőbbségben részesülne.

83. Ha ezzel szemben ezen elsőbbségi logikának a „Róma I” rendelet és a „Róma II” rendelet keretében is érvényesülnie kellene, abból olyan megoldások következnenek, amelyeket az uniós jogalkotó nem kívánhatott. Például a „Róma II” rendelet 6. cikkében e jogalkotó különös kollíziós szabályokat írt elő a tisztességtelen versenycselekményekre és a versenyt korlátozó cselekményekre. Az e cikkben előírt kapcsolóelvek – vagyis annak az országnak a joga, amelynek területén a versenyviszonyok sérülnek vagy sérülhetnek, illetve annak az országnak a joga, amelyben a piac érintett vagy érintve lehet – közérdeket tükröznek. Ebben az összefüggésben az említett cikk (4) bekezdése logikusan tiltja, hogy a felek úgy döntsenek, hogy a jogvitájukra más jogot alkalmaznak.¹⁰⁷ Márpedig, ha a tisztességtelen versenycselekményen vagy a versenyt korlátozó cselekményen alapuló felelősség megállapítása iránti kereset a „Róma I” rendelet hatálya alá tartozna – amely elsődleges kapcsolóelvként az autonómia alapján választott jogot írja elő¹⁰⁸ – azzal az indokkal, hogy azt a szerződő felek között indították, és a káresemény szerződésszegésnek (is) minősülhet, úgy e cikk jelentős részben elveszítené hatékony érvényesülését.¹⁰⁹

84. A teljesség kedvéért emlékeztetek arra, hogy „szerződéssel kapcsolatos ügyekben” a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja keretében a vitatott kötelezettség teljesítésének helye szerinti bíróság rendelkezik joghatósággal. Ugyanakkor az a kérdés merül fel bennem, hogy miként kellene ezt a szabályt alkalmazni az olyan kérelem esetében, amely nem egy „szerződéses kötelezettségen” alapul, és amely így csak azért minősülne ilyen „ügynek”, mert hipotetikus módon az lehetett volna.¹¹⁰

106 Ez a helyzet áll fenn különösen a „Róma II” rendelet 4. cikkének (3) bekezdése esetében. E rendelkezés előírja, hogy ha az eset valamennyi körülménye alapján egyértelmű, hogy a jogellenes károkozás nyilvánvalóan szorosabban kapcsolódik egy, az e cikk (1) vagy (2) bekezdésében említettektől eltérő országhoz, akkor e másik ország jogát kell alkalmazni. Egy másik országgal fennálló nyilvánvalóan szorosabb kapcsolat alapulhat különösen a felek között már fennálló olyan jogviszonyon, így például szerződésen, amely szorosan kapcsolódik a szóban forgó jogellenes károkozáshoz. A szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet tervezetéből (COM(2003) 427 végleges, 13. o.) kitűnik, hogy az ilyen versengő felelősségek esetére e megoldást írták elő. Így az ilyen versengő felelősség esetén mind a „Róma I” rendelet értelmében vett „szerződéses kötelezettség”, mind pedig a „Róma II” rendelet értelmében vett „szerződésen kívüli kötelezettség” fennáll. Mindazonáltal e 4. cikk (3) bekezdése bizonyos körülmények között lehetővé teszi, hogy a második kötelezettségre ugyanazt a jogot alkalmazzák, mint az elsőre. Az azonban nem alkalmazandó minden esetben (lásd a jelen indítvány 107. lábjegyzetét).

107 Emlékeztetek arra, hogy a „Róma II” rendelet 14. cikke főszabály szerint meghagyja a felek számára a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jog megválasztásának lehetőségét. A „Róma II” rendelet 4. cikkének (3) bekezdése véleményem szerint ilyen esetben sem alkalmazható.

108 Lásd a „Róma I” rendelet 3. cikkét.

109 Lásd ugyanebben az értelemben: Dickinson, A., „Towards an agreement on the concept of »contract« in EU Private International Law?”, *Lloyd’s Maritime and Commercial Law Quarterly*, 2014, 466–474. o., különösen 473. o.

110 Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (90. pont).

85. Azon meggyőződésemet, amely szerint el kell utasítani a Brogsitter ítélet „maximalista” olvasatát, nem ingatja meg a jogirodalomban felhozott azon érv sem,¹¹¹ amely szerint az ilyen olvasatból következő megoldás biztosítja a megfelelő igazságszolgáltatást. E tekintetben senki sem vitatja, hogy e megoldás azzal az előnnyel járna, hogy a szerződés végrehajtása során keletkezett valamennyi jogvita a szerződés bírósága előtt összpontosulna. Ezzel szemben a joghatóságnak a felperes által hivatkozott jogalap(ok)tól való függővé tétele, a Kalfelis ítéletben megfogalmazott megközelítést követve, e jogviták elkülönítését vonhatja maga után, mivel a különböző alapok szempontjából felfogott ugyanazon káresemény különböző bíróságok joghatósága alá tartozhat.

86. Mindazonáltal egyrészt az előző pontban ismertetett probléma jelentőségét viszonylagosnak kell tekinteni. Ugyanis, még ha feltételezzük is, hogy a szóban forgó helyzetben nem esik egybe a szerződés bírósága és a jogellenes károkozás helye szerinti bíróság,¹¹² a felperes a „Brüsszel Ia” rendelet 4. cikke (1) bekezdésének megfelelően mindig benyújthatja keresetét az alperes lakóhelye szerinti tagállam bíróságai előtt, amelyek így joghatósággal rendelkeznek a kereset egészének elbírálására.¹¹³ Másrészt a megfelelő igazságszolgáltatásra vonatkozó érv kétélű fegyver. Bár a Brogsitter ítélet „maximalista” olvasatából következő megoldás lehetővé tenné, hogy a szerződés bírósága elé lehessen csoportosítani az annak végrehajtása során felmerült jogvitákat, e megoldás ezzel szemben az ugyanazon jogellenes károkozásra vonatkozó jogvita kettészakadását eredményezhetné: ha például három személy követte el ezt a jogellenes károkozást, akik potenciálisan egyetemleges felelősséggel tartoznak azért, és e személyek egyike a károsult szerződéses partnere, fennáll annak kockázata, hogy ez utóbbi e rendelet 7. cikkének 2. pontja alapján nem indíthat egyetlen keresetet a három elkövetővel szemben a jogellenes károkozás helye szerinti bíróság előtt.¹¹⁴

87. A Brogsitter ítélet „maximalista” olvasatát nem igazolhatják a *forum shopping* elleni küzdelemmel kapcsolatos megfontolások sem. Kétségtelen, hogy potenciális versengő felelőségek esetén a bírósági joghatóságnak a felperes által hivatkozott jogalap(ok)tól való függővé tétele lehetővé teszi az ilyen *forum shoppingot*. Egyrészt a felperes rendelkezésére nem kizárólag a szerződés bírósága áll, hanem a jogellenes károkozás helye szerinti bíróság is, vagy esetlegesen két további bíróság is.¹¹⁵ Másrészt bizonyos mértékig „megválaszthatja a bíróságát”, kérelmét a megfelelő szabályok alapján nyújtva be.¹¹⁶

88. Mindazonáltal, amint azt a Wikingerhof hangsúlyozza, az, hogy a felperes több bíróság közül választhat, egyáltalán nem szokatlan a „Brüsszel Ia” rendelettel összefüggésben. Az uniós jogalkotó maga is lehetővé tett bizonyos mértékű *forum shoppingot*, amikor ilyen joghatósági lehetőségeket írt elő. Ebben a kontextusban önmagában nem kifogásolható az a tény, hogy a felperes a rendelkezésére álló fórumok közül kiválasztja azt, amely az ő érdekeinek leginkább megfelel, tekintettel a számára kínált eljárási vagy érdemi előnyökre.¹¹⁷ A *forum shopping* álláspontom szerint csak akkor problematikus, ha visszaéléssé fajul.¹¹⁸

111 Lásd többek között: Briggs, A., i. m.

112 Ugyanakkor előfordul, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontjában megjelölt bíróság, és az e rendelet 7. cikkének 2. pontjában megjelölt fórumok közül legalább is az egyik egybeesik. Lásd többek között: 1998. október 27-i Réunion európai és társai ítélet (C-51/97, EU:C:1998:509, 35. pont), amelyben a Bíróság kimondta, hogy a nemzetközi tengeri áruszállítás esetén a kár bekövetkezésének helye annak a helynek felel meg, ahol a fuvarozónak az árut le kellett szállítania.

113 Lásd: Kalfelis ítélet (20. pont), valamint Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (85. pont).

114 Közelebről a „private enforcement” körébe tartozó polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetekben a felperes gyakran több alperessel – például a versenyellenes kartellben részt vevő különböző vállalkozásokkal – szemben lép fel, és célszerűnek tűnik, hogy az előbbi az utóbbiakat együttesen a jogellenes károkozás helye szerinti bíróság előtt perelje. Ezt a lehetőséget nem zárhatja ki az, hogy e vállalkozások egyike a felperes szerződéses partnere.

115 Lásd a jelen indítvány 20. lánkjegyzetét.

116 Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (84. pont), valamint és Haftel, B., i. m. Ehhez hasonlóan annak lehetővé tétele a felperes számára, hogy ugyanazon káresemény tekintetében a „Róma I” rendelet értelmében vett „szerződéses kötelezettségre” és/vagy a „Róma II” rendelet értelmében vett „szerződésen kívüli kötelelmre” hivatkozhasson, egyfajta *law shopping* lehetőségét biztosítja számára.

117 Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (85. pont), valamint Fentiman, R., i. m., 278. o.

118 Ilyen visszaélés álláspontom szerint akkor áll fenn, ha a felperes választási jogát azzal visszaélve kizárólag azért gyakorolja, hogy ártson az alperesnek, vagy kizárólag az eljárás elhúzása céljából olyan bírósághoz fordul, amelyről tudja, hogy nem rendelkezik joghatósággal, illetve ha az alperessel szemben az eljárási zaklatás más módszereit alkalmazza. Lásd többek között Usunier, L., „Le règlement Bruxelles I bis et la théorie de l’abus de droit”, in Guinchard, E., *Le nouveau règlement Bruxelles I bis*, Bruylant, Brüsszel, 2014, 449–480. o.

89. Márpedig az ilyen visszaélésszerű *forum shopping* kockázatát behatárolja az a tény, hogy – amint azt a Wikingerhof hangsúlyozta – a Kalfelis ítéletnek megfelelően a szerződés bírósága, illetve a jogellenes károkozás helye szerinti bíróság joghatósága az „ügykörébe” tartozó kérelmekre korlátozódik. Egyébiránt, amint azt a Bizottság előadta, a felperes részéről kérelme megalapozásának módjában megnyilvánuló esetleges visszaélések nem maradnának következmények nélkül ezen utóbbi számára. Amennyiben ez utóbbi kizárólag abból a célból jár el a jogellenes károkozás területén, hogy megkerülje a szerződés bíróságát, és bebizonyosodik, hogy az alkalmazandó jog¹¹⁹ a francia és a belga joghoz hasonlóan tiltja az ilyen választást, e kérelmet érdemben el kell utasítani. Ezenkívül, ha a felperes kizárólag az eljárás elhúzása céljából nyújt be jogellenes károkozásra vonatkozó, nyilvánvalóan megalapozatlan keresetet, magatartása az eljárással való visszaélésre vonatkozó, a *lex fori* által előírt szabályok hatálya alá tartozhat.

90. Ezenfelül emlékeztetek arra, hogy az ilyen *forum shopping* bármely lehetőségének elkerülésére törekvő szerződő felek joghatóságot kikötő megállapodást köthetnek, amely adott esetben kizárólagos joghatóságot biztosít egy meghatározott bíróság számára, a „Brüsszel Ia” rendelet 25. cikkében előírtaknak megfelelően. Az ilyen megállapodás ugyanis, amennyiben érvényes, és megfogalmazása kellően tág, a szerződéses jogviszonyuk során felmerült vagy a jövőben felmerülő valamennyi jogvitára alkalmazandó, ideértve az e viszonyhoz kapcsolódó „jogellenes károkozással kapcsolatos” kereseteket is.¹²⁰

3. A Brogsitter ítélet „minimalista” olvasata pontosításának szükségességéről

91. Amint az az előző alrészből kitűnik, a Brogsitter ítélet egyetlen megalapozott olvasata véleményem szerint a jelen indítvány 70. pontjában hivatkozott „minimalista” olvasat. A Bizottsághoz hasonlóan úgy vélem, hogy ez az olvasat összeegyeztethető a Kalfelis ítélettel. Amennyiben ugyanis az említett olvasatot fogadjuk el, e két ítélet lényegében ugyanazon a logikán alapul: a szerződő felek között előterjesztett, felelősség megállapítása iránti kérelemnek a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyekhez” vagy az e rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekhez” kapcsolódása az annak alapjául szolgáló „szerződéses” vagy „jogellenes károkozással kapcsolatos” kötelezettségtől függ.¹²¹ Külön „kötelezettségek” alapján előterjesztett kumulatív kérelmek esetén mindegyiket egyedileg kell valamelyik kategóriához kapcsolni.

92. Nincs ugyanis ok arra, hogy az ilyen kérelmek tekintetében el kelljen vetni a jelen indítvány 49. pontjában összefoglalt megközelítést. Általánosságban a bíróság elé terjesztett kérelem jogalapja meghatározza azokat a kérdéseket, amelyekről a bíróságnak határoznia kell, és így azt is, hogy „szerződéses” vagy „jogellenes károkozással kapcsolatos” jellegű-e a kérelem.

¹¹⁹ Közelebbről az a kérdés merül fel, hogy a *lex causae* anyagi jogi szempontból előírja-e a „halmazódás tilalmának” szabályát. Amennyiben a kumulatív kérelmek két különböző „kötelmén” alapulnak, e tekintetben esetlegesen két *lex causaét* kell megvizsgálni. Ebben az esetben azt is tudni kellene, hogy az eljáró bíróság eljárási szabályai, amelyek a *lex fori* hatálya alá tartoznak, megengedik-e az ugyanazon káreseményre vonatkozó kumulatív kérelmek benyújtását. További részleteket illetően lásd: Plender, R. és Wilderspin, M., *The European Private International Law of Obligations*, Sweet & Laxwell, London, 4. kiadás, 2015, 67–71. o.

¹²⁰ Lásd a jelen indítvány 140. pontját.

¹²¹ Közelebbről véleményem szerint így kell értelmezni a Brogsitter ítélet 26. pontjában szereplő azon állítást, amely szerint a nemzeti bíróság feladata „annak meghatározása, hogy az [...] indított keresetek tárgyát olyan kártérítési kérelem képezi-e, amelynek oka ésszerűen tekinthető [a feleket] kötő szerződésben szereplő jogok és kötelezettségek megsértésének”.

93. A Kalfelis ítélet és a Brogsitter ítélet valójában kizárólag a kérelem jogalapját képező „kötelezettség” azonosítását lehetővé tévő módszert illetően tér el. Az első ítéletben a Bíróság a felperes által a keresetlevelében hivatkozott anyagi jogi szabályokból indult ki. A másodikban olyan, objektívebbnek szánt minősítési módszert javasolt, amely a szerződés „elengedhetetlenségén”, „értelmezésén”, illetve „figyelembevételén” alapul, a felperes által az alperes „terhére rótt magatartás jogszerű vagy – éppen ellenkezőleg – jogellenes voltának [megállapítása]” céljából.¹²²

94. Véleményem szerint azonban e minősítési módszerek összeegyeztethetők, sőt kiegészítik egymást.

95. A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. vagy 2. pontján alapuló joghatóságának vizsgálata érdekében ugyanis logikus, hogy az eljáró bíróság elsősorban a felperes által a keresetlevelében hivatkozott anyagi jogi szabályokat vegye figyelembe. Amint a jelen indítvány 62. pontjában kifejtettem, e szabályok pusztán a tényeknek és a felperes által ebből levezetni kívánt „kötelezettségnek” a megjelölését biztosítják. Az ilyen logika, amely abban áll, hogy a keresetet alátámasztó anyagi jogi jogszabályokat a minősítés céljából megvizsgálják, megjelenik az e rendelet más rendelkezéseire vonatkozó ítélkezési gyakorlatban is.¹²³

96. Konkrétan, ha a felperes valamely szerződés rendelkezéseire és/vagy olyan jogszabályokra hivatkozik, amelyek csak e szerződés alapján alkalmazandók, mint például a megállapodások kötelező hatályára és az adósnak a szerződéses kötelezettségeinek az elmulasztásáért fennálló felelősségére vonatkozó rendelkezések,¹²⁴ ebből az következik, hogy a kérelem a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében vett „szerződéses kötelezettségen” alapul. Ezzel szemben, ha olyan jogszabályokra hivatkozik, amelyek bármely személlyel szemben írnak elő kötelezettséget mindenfajta önkéntes kötelezettségvállalástól nélkül, a kérelem az ezen ítélkezési gyakorlat értelmében vett „jogellenes károkozáson alapuló kötelezettségen” alapul.

122 Lásd: Brogsitter ítélet (25. és 26. pont). Úgy tűnik, hogy a Bíróság ez utóbbi ítéletben az Unió ellen indított polgári jogi felelősség megállapítása iránti keresetekre vonatkozó ítélkezési gyakorlatát vette alapul. Emlékeztetek arra, hogy az EUM-Szerződés e területen előírja az uniós és a nemzeti bíróságok közötti hatáskörmegosztást: míg az Unió szerződésen kívüli felelősségével kapcsolatos jogviták az első bíróságok kizárólagos hatáskörébe tartoznak (lásd az EUMSZ 256. cikk (1) bekezdését, az EUMSZ 268. cikket és az EUMSZ 340. cikk második bekezdését), addig a szerződéses felelősségre vonatkozó rendelkezések ellentétes választottbírósági kikötés hiányában az utóbbiak hatáskörébe tartoznak (lásd az EUMSZ 272. és EUMSZ 274. cikket). Ezen ítélkezési gyakorlat szerint annak meghatározása érdekében, hogy az Unió ellen indított polgári jogi felelősség megállapítása iránti kereset a joghatóságuk alá tartozik-e, az uniós bíróságok nem támaszkodhatnak pusztán a felperes által hivatkozott jogszabályokra. E bíróságoknak meg kell vizsgálniuk, hogy az eléjük terjesztett kártérítési keresetnek olyan kártérítési kérelem-e a tárgya, amely objektív és általános jelleggel szerződéses eredetű, vagy szerződésen kívüli eredetű kötelezettségeken és jogokon alapul. E célból az említett bíróságoknak az ügybeli tényállás különböző elemeinek, mint például az állítólag megsértett jogi normának, a hivatkozott kár jellegének, a felrótt magatartásnak, valamint a felek közötti jogi kapcsolatoknak a vizsgálata alapján meg kell állapítaniuk, hogy e felek között a jogvita tárgyát illetően létrejött-e szerződéses viszony, amely viszony mélyreható vizsgálata nélkül az említett kereset nem bírálható el. Ennek keretében a keresetet úgy kell tekinteni, mint amely az Unió szerződéses felelősségén alapul, ha az említett elemek ezen előzetes vizsgálatából kiténik, hogy a felperes igényei megalapozottságának megállapításához a szóban forgó felek által kötött egy vagy több szerződés tárgyát kell értelmezni (lásd többek között: 2013. április 18-i Bizottság kontra Systran és Systran Luxembourg ítélet [C-103/11 P, EU:C:2013:245, 61–67. pont]; 2019. július 10-i VG kontra Bizottság ítélet [C-19/18 P, EU:C:2019:578, 28–30. pont]).

123 Közelebbről, annak eldöntése érdekében, hogy valamely kereset a „Brüsszel Ia” rendelet „csődeljárásra, kényszeregyezésre és hasonló eljárásokra” vonatkozó 1. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján ki van-e zárva a rendelet hatálya alól, azt kell megvizsgálni, hogy „jogalapja fizetésképtelenségi jogon alapul-e” (lásd többek között: 1979. február 22-i Gourdain ítélet [133/78, EU:C:1979:49, 4. pont]; analógia útján: 2019. december 4-i Tiger és társai ítélet [C-493/18, EU:C:2019:1046, 27. pont]). Ugyanígy annak meghatározása érdekében, hogy valamely kereset a „Brüsszel Ia” rendelet 24. cikkének 1. pontja értelmében vett „ingatlanon fennálló dologi jogra” vonatkozik-e, azt kell megvizsgálni, hogy az „dologi jogon” alapul-e (lásd többek között: 2019. július 10-i Reitbauer és társai ítélet [C-722/17, EU:C:2019:577, 45. pont]). Annak meghatározása érdekében, hogy valamely kereset tárgya az e rendelet 24. cikkének 2. pontja értelmében vett „[társasági szervek] határozatának érvényessége”, meg kell vizsgálni, hogy a felperes valamely társaság szerve határozatának érvényességét „alkalmazandó társasági jog vagy a társaság szerveinek működésére vonatkozó alapszabályi rendelkezések alapján” vitatja-e.

124 Lásd például: Court of Appeal (fellebbviteli bíróság, Egyesült Királyság), 2018. augusztus 9., Cristiano Committeri v Club Méditerranée SA and others, [2018] EWCA Civ 1889.

97. Abban az esetben, ha a felperes keresetlevelében nem hivatkozik anyagi jogi szabályokra,¹²⁵ a módszer alapvetően nem változik. Amint ugyanis arra rámutattam, e szabályok önmagukban nem képezik minősítés tárgyát. Azok pusztán a tények értelmezésére és a felperes által azokból levezetett „kötelezettségek” megjelölésére vonatkozó támpontot képeznek. Konkrétan, ha a keresetlevél nem jelöl meg anyagi jogi szabályokat, a bíróságnak a keresetlevél egyéb elemeiből – például a tényállás ismertetéséből vagy a kereseti kérelmekből – fel kell tárnia a felperes által hivatkozott „kötelezettségeket”.

98. Ebben az összefüggésben a Brogsitter ítéletből következő „teszt” kétség esetén a perspektíva megváltoztatása útján lehetővé teheti a bíróság számára a kérelem alapjául szolgáló kötelezettség meghatározását. Amennyiben a szerződésnek (vagy más önkéntes kötelezettségvállalási formának) az „értelmezése” vagy a „figyelembevétele” „elengedhetetlennek” tűnik a felperes által az alperes „terhére rótt magatartás jogszerű vagy – éppen ellenkezőleg – jogellenes voltának [megállapítása]” céljából, a bíróság ebből arra következtet, hogy a kérelem „szerződéses kötelezettség” megsértésén alapul: az e kérelemben kifogásolt magatartás jogellenes, és kiváltja az alperes felelősségét az, ha az ilyen „kötelezettséget” megsérti, ami a szóban forgó a szóban forgó szerződés kikötéseitől és a szerződésre alkalmazandó jogtól függ. Ezzel szemben abban az esetben, ha a kérelem jogszabály által bármely személlyel szemben előírt kötelezettség megsértésén alapul, nem szükséges a szerződés „értelmezése” vagy „figyelembevétele” annak megállapításához, hogy az e kérelemben kifogásolt magatartás jogellenes, hiszen e kötelezettség a szerződéstől függetlenül fennáll: e magatartás jogellenessége az említett kötelezettséget keletkeztető jogszabály(ok)tól függ.¹²⁶

99. Amint azt a Bizottság kifejtette, a Brogsitter ítélet így lehetővé teszi a bíróság számára, hogy a kérelem „szerződéssel” vagy „jogellenes károkozással” kapcsolatos minősítését azon referenciapont alapján állapítsa meg, amelyre tekintettel értékelnie kell a felperes által az alperesnek felrótt magatartás jogszerűségét, attól függően, hogy szerződésről – és az arra alkalmazandó jogról – van szó, vagy olyan jogszabályokról amelyek ilyen szerződés fennállásától függetlenül bármely személy tekintetében írnak elő kötelezettséget. Véleményem szerint a Kalfelis ítéletből következő módszer és a Brogsitter ítéletből következő módszer – amennyiben az ily módon kerül értelmezésre – az esetek nagy többségében ugyanahhoz az eredményhez vezet, mivel a szóban forgó magatartás és az annak jogszerűségére vonatkozó értékeléshez szükséges referenciapont főszabály szerint az, amire a felperes a keresetlevelében hivatkozik. Mindemellett a Brogsitter ítélet korrekciónak minősülhet olyan egyedi esetekben, amelyekben a felperes olyan – a nemzeti jogban jogellenes károkozással kapcsolatosnak minősített – jogszabályokra hivatkozik, amelyek a szerződéses kötelezettségvállalások tiszteletben tartására köteleznek, és amelyeknek a megsértése így előfeltételezi egy szerződés megsértését. Konkrétan azok az esetek tartoznak ide, amelyekben a „szerződéses kötelezettség” megsértése önmagában jogellenes károkozásnak minősül.¹²⁷ Ezekben az esetekben a kérelemről történő határozathozatal az ilyen jogsértésnek, és következésképpen az állítólagos jogellenes károkozásnak a megállapításához lényegében szükségessé teszi a kérdéses szerződés „értelmezését” és

125 Ugyanis, míg bizonyos nemzeti jogok, köztük az angol jog, előírják az alperesek számára, hogy jelöljék meg a keresetükben nemcsak a keresetük alapjául szolgáló tényállást és annak tárgyát, hanem azokat a jogalapokat is, amelyekre hivatkoznak, addig más jogrendszerek, köztük a francia jog, a felperesek számára nem írnak elő ilyen követelményt. Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (86. pont).

126 Lásd ugyanebben az értelemben: Weller, M., i. m. Versengő felelősségek esetén az ugyanazon káreseményt érintő „szerződéses” vagy „jogellenes károkozással összefüggő” kötelezettségek főszabály szerint függetlenek egymástól. Például a hibás termék által okozott kár esetében, amelyet a jelen indítvány 54. pontja említ, a bíróság az adásvételi szerződéstől függetlenül határozhat arról a kérdéssel, hogy megsértettek-e a termék biztonságával kapcsolatos jogszabályi kötelezettséget. Az ilyen kötelezettség ugyanis a szóban forgó szerződéstől független, és ezáltal semmiképpen nem „elengedhetetlen” annak az „értelmezése” vagy a „figyelembevétele” annak megállapításához, hogy jogellenes a biztonsági hibával rendelkező termék gyártása, vagy az, ami ilyen hibát okoz.

127 A Brogsitter ítélet ugyanis úgy értelmezhető, hogy a Bíróság álláspontja szerint azon kizárólagossági kötelezettség megsértése, amely állítólagosan a szerződés miatt a feleket terhelte, önmagában megvalósította a hivatkozott jogellenes károkozást. A jogellenes károkozással kapcsolatos jogalapra és a szerződéses jogalapra alapított kérelmek tehát a Bíróság véleménye szerint lényegében egy és ugyanazon kötelezettségen alapultak, nevezetesen a kizárólagosságra vonatkozó „szerződéses kötelezettségen”.

„figyelembevételét”. Az ilyen kérelem tehát valójában elsődlegesen szerződéses kérdéseket vet fel. Következésképpen meg kell állapítani, hogy az ilyen kérelem lényegében „szerződéses kötelezettség” megsértésén alapul, és a „jogellenes károkozással kapcsolatos kötelezettség”, amelyre a felperes hivatkozik, nem áll fenn önállóan.

100. Összefoglalva, amikor a felperes a keresetlevelében olyan anyagi jogi szabályokra hivatkozik, amelyek bármely személlyel szemben írnak elő kötelezettséget, és az alperessel szemben kifogásolt magatartás jogellenességének értékeléséhez nem tűnik „elengedhetetlennek” a szerződés tartalmának a megállapítása, kérelem „jogellenes károkozással kapcsolatos kötelezettségen” alapul, és így a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” körébe tartozik.¹²⁸

101. Ezzel szemben, ha a bíróság a hivatkozott jogszabályoktól függetlenül csak a szerződésre hivatkozással értékelheti a kifogásolt magatartás jogszerűségét, a kérelem lényegében „szerződéses kötelezettségen” alapul, következésképpen e rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe tartozik.

102. Mindazonáltal két pontosítást kell tenni. Először is megjegyzem, hogy szó szerint véve a Brogsitter ítélet arra utalhat, hogy annak mérlegelése során, hogy a felelősség megállapítása iránti kérelem a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” körébe tartozik-e, a szerződés „értelmezése” vagy „figyelembevételé” a vizsgálat semmilyen szakaszában nem játszhat szerepet.

103. E tekintetben előfordulhat, hogy a jogellenes károkozással kapcsolatos felelősség megállapítása iránti keresettel összefüggésben szerződéses jellegű előzetes vagy járulékos kérdés is felmerül. Amint azt a jelen indítvány 123. pontjában kifejtem, a jelen alapügyben ez a helyzet. A jelen ügyben ugyanis előzetesen értelmezni kell a Wikingerhof és a Booking.com közötti szerződést annak érdekében, hogy meg lehessen állapítani az előbbi társaság által az utóbbival szemben kifogásolt bizonyos tények valóságtartalmát a versenyjogra tekintettel.¹²⁹

104. Márpedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a „Brüsszel Ia” rendelet alkalmazásában a kérelmet az abban felvetett elsődleges jogi kérdések szempontjából kell minősíteni. Pusztán egy szerződéses jellegű előzetes vagy közbenső kérdés fennállása, amelyről a bíróságnak a jogvita eldöntése érdekében határoznia kell, nem határozhatja meg a szóban forgó kérelem minősítését.¹³⁰ Ellentétes esetben ez azt jelentené, hogy a szerződés bírósága joghatósággal rendelkezne olyan kérelem elbírálására, amely lényegében nem vet fel szerződéses kérdéseket, és amely következésképpen nem mutat különösebben szoros kapcsolatot e bírósággal. Az ilyen eredmény ellentétes lenne a közelség elvével és a megfelelő igazságszolgáltatás céljával.¹³¹ A Brogsitter ítélet tehát nem értelmezhető ezzel ellentétes módon.

¹²⁸ Lásd: Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (79. és 83. pont).

¹²⁹ Vegyünk egy másik példát, amelyben X szerződést kötött Y-nal, és Z arra hívja fel Y-t, hogy sértse meg ezt a szerződést. Ha X pert indít Z ellen a jogellenes károkozáson alapuló felelősség alapján amiatt, hogy szándékosan arra hívta fel Y-t, hogy sértse meg a szerződést, bizonyítania kell, hogy Y valóban megsértette a szerződést. A bíróságnak ehhez értelmeznie kell a szerződést. Olyan előzetes kérdéstről van szó, amely lehetővé teszi egy olyan tény valóságtartalmának a megállapítását, amely az egyébként „jogellenes károkozással kapcsolatos” kérelem vizsgálati keretében releváns (lásd: Hartley, T., i. m., 109. o.).

¹³⁰ Lásd ebben az értelemben: 1991. július 25-i Rich ítélet (C-190/89, EU:C:1991:319, 26–28. pont); 2002. november 14-i Baten ítélet (C-271/00, EU:C:2002:656, 46. és 47. pont); 2016. november 16-i Schmidt ítélet (C-417/15, EU:C:2016:881, 25. pont). Ezzel szemben a kollíziós területen a kérelmekben felvetett minden egyes jogkérdést külön-külön kell minősíteni. Lásd: 2016. január 21-i ERGO Insurance és Gjensidige Baltic ítélet (C-359/14 és C-475/14, EU:C:2016:40, 50–62. pont); 2016. április 7-i KA Finanz ítélet (C-483/14, EU:C:2016:205, 52–58. pont); 2016. július 28-i Verein für Konsumenteninformation ítélet (C-191/15, EU:C:2016:612, 35–60. pont). Lásd még: a Verein für Konsumenteninformation ügyre vonatkozó indítványom (C-272/18, EU:C:2019:679, 51. pont).

¹³¹ Lásd analógia útján: 2011. május 12-i BVG ítélet (C-144/10, EU:C:2011:300, 39. pont).

105. *Másodszor*, a Brogsitter ítéletből nem tűnik ki egyértelműen, hogy annak eldöntése céljából, hogy a felelősség megállapítása iránti kérelem „szerződéssel” vagy „jogellenes károkozással” kapcsolatos ügy, a szerződés értelmezésének vagy figyelembevételének „elengedhetetlen” jellegét kizárólag a felperes által előterjesztett, említett kérelemre tekintettel kell-e értékelni, vagy az alperes által az eljáró bíróság előtt ezen állítás vitatása érdekében felhozott esetleges védekezési jogalap alapján is.

106. Például egy olyan helyzetre gondolok, amelyben a felperes a szerzői jogok megsértése miatt jogellenes károkozáson alapuló felelősség megállapítása iránti keresetet indít, és amellyel szemben az alperes a felek közötti felhasználási szerződés fennállására hivatkozik. Mivel a bitorlás, mint jogellenes károkozás feltételezi, hogy harmadik személy a törvény által a szerző számára biztosított kizárólagos jogok hatálya alá tartozó, védelem alatt álló művet a jogosult előzetes engedélye nélkül használja fel,¹³² a bíróságnak ahhoz, hogy e keresetről határozzon, meg kell állapítania, hogy e szerződés lehetővé teszi-e a mű kifogásolt felhasználását. Hivatkozni lehet még a sportfelszerelés használata során bekövetkezett személyi sérülést szenvedett személy által a sportfelszerelés bérbeadójával szemben indított jogellenes károkozáson alapuló felelősség megállapítása iránti keresetre, amellyel szemben ezen utóbbi a bérleti szerződés olyan kikötésére hivatkozik, amelynek célja az, hogy mentesítse őt az ilyen kárral kapcsolatos felelőssége alól.

107. Márpedig a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az is kitűnik, hogy a joghatóság vizsgálatának szakaszában az eljáró bíróságnak nem a kérelem elfogadhatóságát vagy megalapozottságát kell értékelnie, hanem a bíróság államával fennálló kapcsolóelvek azonosítására szorítkozik, amelyek a „Brüsszel Ia” rendelet valamely rendelkezése értelmében igazolhatják joghatóságát. E célból e bíróság bizonyítottan tekintheti a felperes releváns állításait.¹³³ Másként fogalmazva az eljáró bíróságnak a joghatóságát a felperes által előterjesztett kérelemre tekintettel kell megállapítania, és az alperes által felhozott védekezési jogalapok ebből a szempontból irrelevánsak.¹³⁴

108. E logikának megfelelően a Bíróság rámutatott hogy a valamely szerződés végrehajtása iránti kereset ügyében eljáró bíróság akkor is joghatósággal rendelkezik a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja alapján, ha az alperes védekezésként e szerződés nemlétezésére (vagy semmisségére) hivatkozik.¹³⁵ Analógia útján az a bíróság, amelyhez „jogellenes károkozáson alapuló kötelezettségre” alapított keresetet nyújtottak be, nem állapíthatja meg, hogy az a „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe tartozik pusztán azon az alapon, hogy az alperes védekezési jogalapként a felek közötti szerződés fennállására hivatkozott. A Brogsitter ítélet itt sem értelmezhető ezzel ellentétes módon. A kifogásolt magatartásra vonatkozó esetleges igazolás vagy szerződéses mentesség kérdése itt is csupán járulékos jellegű kérdés a jogellenes károkozás fennállásának vizsgálata keretében.

109. Véleményem szerint ezen értelmezés biztosítja a jogbiztonságot, mivel lehetővé teszi az eljáró bíróság számára, hogy a felperes kérelmére tekintettel kezdettől fogva vizsgálja joghatóságának fennállását, anélkül hogy alapos érdemi elemzést kellene végeznie, és függetlenül attól, hogy az alperes részt vesz-e az eljárásban.¹³⁶ Ezzel szemben ellentétes lenne a jogbiztonság elvével és a joghatósági szabályok magas fokú kiszámíthatóságának céljával, ha a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 1. pontjának

132 Lásd többek között: 2019. november 14-i Spedidam ítélet (C-484/18, EU:C:2019:970, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

133 Lásd többek között: 2012. október 25-i Folien Fischer és Fofitec ítélet (C-133/11, EU:C:2012:664, 50. pont); 2015. január 28-i Kolassa ítélet (C-375/13, EU:C:2015:37, 62. pont).

134 Lásd többek között: 1994. június 29-i Custom Made Commercial ítélet (C-288/92, EU:C:1994:268, 19. pont), amelyben a Bíróság hangsúlyozta, hogy az eljáró bíróság joghatóságának vizsgálata érdekében nem kötelezhető arra, hogy „figyelembe vegye [...] az alperes által hivatkozott jogalapokat”. E tekintetben véleményem szerint nincs ellentmondás ezen állítás és a Bíróság azon későbbi ítélkezési gyakorlata között, amely szerint az eljáró bíróságnak joghatósága vizsgálatának szakaszában „a rendelkezésére álló összes elemet értékelnie kell, ideértve adott esetben az alperes által felhozott kifogásokat is” (2016. június 16-i Universal Music International Holding ítélet [C-12/15, EU:C:2016:449, 46. pont]). Ezt az ítélkezési gyakorlatot ugyanis úgy kell értelmezni, hogy az eljáró bíróságnak ebben a szakaszban nem az alperes által az ügy érdemében felhozott védekezési jogalapokat kell figyelembe vennie, hanem a joghatóságra vonatkozó – például a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett kár bekövetkezésének helyére vonatkozó – esetleges érveit stb. (lásd ebben az értelemben: Szpunar főtanácsnok Kolassa ügyre vonatkozó indítványa [C-375/13, EU:C:2014:2135, 77. pont]).

135 Lásd többek között: 1982. március 4-i Effer ítélet (38/81, EU:C:1982:79, 7. és 8. pont).

136 Lásd ugyanebben az értelemben Dickinson, A., i. m., különösen 471. o.

vagy 7. cikke 2. pontjának alkalmazhatósága attól függne, hogy létezik-e ilyen védekezési jogalap, amelyre az alperes késedelmesen is hivatkozhat.¹³⁷ Ezenkívül ez azt jelentené, hogy az utóbbi számára elegendő lenne az őt a felpereshez kötő szerződés fennállására hivatkozni az említett 7. cikk 2. pontjában előírt „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekben” fennálló joghatósági szabály kijátszása érdekében.¹³⁸

110. Az említett értelmezést véleményem szerint megerősíti a Hi Hotel HCF ítélet.¹³⁹ Az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben, amelyet nem sokkal a Brogsitter ítéletet követően hoztak, a felperes a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 2. pontjának megfelelően terjesztett szerzői jogainak megsértésén alapuló, jogellenes károkozáson alapuló felelősség megállapítása iránti keresetet a bíróság elé. Az alperes e keresettel szemben egy korábban a felek között kötött szerződésre hivatkozott, amely szerinte a kérdéses jogok rá történő átruházását írta elő, és ezen okból vitatta a jogellenes károkozás fennállását és e rendelkezés relevanciáját. Márpedig a Bíróság lényegében emlékeztetett arra, hogy az eljáró bíróságnak a felperes jogellenes károkozáson alapuló felelősséggel kapcsolatos kérelmére tekintettel kell meghatároznia joghatóságát, az alperes által felhozott szerződéses védekezési jogalaptól függetlenül.¹⁴⁰

111. E rész vége előtt két pontot kell még megvizsgálni a jelen rész lezárását megelőzően. *Először is*, amint arra a Bizottság a tárgyaláson hivatkozott, a kérelem minősítése nem ugyanolyan módon történik akkor, ha a feleket biztosítási, fogyasztói vagy munkaszerződés köti. A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkében foglalt különös joghatósági szabályokkal ellentétben¹⁴¹ ugyanis e rendelet II. fejezetének a „biztosítási ügyekkel”, „fogyasztói szerződésekkel” és „egyedi munkaszerződésekkel” kapcsolatos keresetekre vonatkozó 3., 4. és 5. szakasza a gyengébb fél – a biztosított, a fogyasztó vagy a munkavállaló – védelmét szolgálja,¹⁴² és kötelező jellegű. El kell tehát kerülni, hogy a másik szerződő fél – keresetét jogellenes károkozáson alapuló felelősségre alapítva – megkerülhesse e szakaszok szabályait. Ezenkívül az említett szakaszok önmagukban nem a közelség célkitűzését követik, és a kérdéses kérelem alapjául szolgáló szerződéses kötelezettség azonosítása nem szükséges az általuk előírt joghatósági szabályok érvényesüléséhez. Így minden olyan kérelem, amelyet ilyen szerződés felei között terjesztenek elő, és amely az annak teljesítése során keletkezett jogvitához kapcsolódik, főszabály szerint ugyanezen szakaszok hatálya alá tartozik, függetlenül e kérelmek jogalapjától.¹⁴³

112. *Másodszor* a jogirodalom egy része szerint¹⁴⁴ a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja alapján a „szerződéssel kapcsolatos” kérelmekhez szorosan kapcsolódó „jogellenes károkozással” kapcsolatos kérelmek tekintetében járulékos jelleggel el kell ismerni a szerződés bíróságának a joghatóságát, különösen a potenciális versengő felelősségeket érintő jogvitákban. Arról a kérdésről van tehát szó, hogy e tekintetben pontosítani kell-e a Kalfelis ítéletet.

137 Lásd analógia útján: 1991. július 25-i Rich ítélet (C-190/89, EU:C:1991:319, 27. pont); 2003. május 8-i Gantner Electronic ítélet (C-111/01, EU:C:2003:257, 24–32. pont); 2011. május 12-i BVG-ítélet (C-144/10, EU:C:2011:300, 35. pont). Lásd még ugyanebben az értelemben Zogg, S., i. m., 51. o.

138 Lásd analógia útján: 1982. március 4-i Effer ítélet (38/81, EU:C:1982:79, 8. pont); 2011. május 12-i BVG-ítélet (C-144/10, EU:C:2011:300, 34. és 35. pont). Lásd még: a Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (89. pont); Brosch, M., „Die Brogsitter-Defence: Neues zur Annexzuständigkeit am Vertragsgerichtsstand für deliktische Ansprüche in der EuGVVO, zugl Anmerkung zu EuGH 13. 3. 2014, C-548/12, Marc Brogsitter/Fabrication de Montres Normandes EURL und Karsten Fräsdorf”, ÖJZ 2015, 958–960. o., valamint Magnus, U., Mankowski, P., i. m., 168. o.

139 2014. április 3-i ítélet (C-387/12, EU:C:2014:215).

140 Lásd: 2014. április 3-i Hi Hotel HCF ítélet (C-387/12, EU:C:2014:215, 16–22. pont).

141 A Bíróság több alkalommal kimondta, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 2. pontjának nem a jogvitában részt vevő felek egyikének védelme a célja. Lásd különösen: 2017. október 21-i Bolagsupplysningen és Iisjan ítélet (C-194/16, EU:C:2010:766, 38. és 39. pont). Véleményem szerint ugyanez az elemzés érvényes e rendelet 7. cikkének 1. pontját illetően is.

142 Lásd a „Brüsszel Ia” rendelet (18) preambulumbekzdését.

143 Lásd a „Brüsszel Ia” rendelet II. fejezetének 4. szakaszával kapcsolatban: 2002. július 11-i Gabriel ítélet (C-96/00, EU:C:2002:436, 54–58. pont); 2020. április 2-i Reliantco Investments és Reliantco Investments Limassol Sucursala București ítélet (C-500/18, EU:C:2020:264, 58–73. pont); e fejezet 5. szakasza tekintetében: a Bosworth és Hurley ügyre vonatkozó indítványom (91–103. pont). A Bíróságnak még nem volt alkalma állást foglalni e kérdésben az említett fejezet 3. szakaszával összefüggésben. Lásd ugyanakkor e 3. szakasz tekintetében egy hasonló megközelítést: Supreme Court of the United Kingdom (az Egyesült Királyság legfelsőbb bírósága), 2020. április 1., *Aspen Underwriting Ltd and others v Credit Europe Bank NV*, (2020) UKSC 11 34–41. pont.

144 Lásd többek között Briggs, A., i. m., 237. o., és Weller, M., i. m.

113. Hangsúlyozom, hogy ez a kérdés különbözik a jelen indítvány előző pontjaiban tárgyalt minősítési kérdéstől. Ha ugyanis egy a nemzeti jog szerint jogellenes károkozással kapcsolatosnak tekintett jogalapra alapított kérelmet a Brogsitter ítélet alapján a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügynek” kell minősíteni, azt e minősítésre tekintettel nem lehet a jogellenes károkozás helye szerinti bíróság elé terjeszteni e rendelet 7. cikkének 2. pontja alapján. Ezzel szemben annak elismerése, hogy a szerződés bírósága joghatósággal rendelkezik a szó önálló értelmében vett, „jogellenes károkozással kapcsolatos”, a „szerződéssel kapcsolatos” kérelmekhez járulékosan kapcsolódó kérelmek elbírálására, nem akadályozná meg a felperest abban, hogy az előbbieket az említett 7. cikk 2. pontjának megfelelően ugyanezen, a jogellenes károkozás helye szerinti bíróság elé terjessze. Egyszerűen lehetőséggel rendelkezne arra is, hogy a kérelmek összességét a szerződés bírósága elé terjessze.

114. Kétségtelen, hogy az az elv, amely szerint a járulékos elem a főkövetelést követi, nem teljesen idegen a Bíróságnak a „Brüsszel Ia” rendeletre vonatkozó ítélkezési gyakorlatától.¹⁴⁵ Ezenkívül az ilyen járulékos joghatóság elismerése ismét csak előnyökkel járna a megfelelő igazságszolgáltatás szempontjából, mivel az többek között bizonyos eljárásgazdaságosságot tesz lehetővé.

115. Véleményem szerint azonban a „Brüsszel Ia” rendelet a jelenlegi megfogalmazásában nem tesz lehetővé ilyen megoldást. Emlékeztetek ugyanis arra, hogy az e rendeletben előírt különös joghatósági szabályok a jogvita tárgyát képező „ügytől” függenek. E rendelet 7. cikkének 1. pontja és 7. cikkének 2. pontja egyértelműen különbséget tesz a „szerződéssel kapcsolatos” és a „jogellenes károkozással kapcsolatos” kérelmek között. Nem lehet tehát a második kategóriába tartozó kérelmeket e 7. cikk 1. pontjához kapcsolni e rendszer figyelmen kívül hagyása és ezen – amint arra emlékeznünk kell – szigorúan értelmezendő rendelkezés alkalmazási körének a célja – vagyis annak biztosítása, hogy a szerződéses kérdéseket a felperes választása szerint a vitatott szerződéses kötelezettséghez legközelebb elhelyezkedő bíróság vizsgálhassa meg – által megkövetelten túl történő kiterjesztése nélkül.¹⁴⁶ Az uniós jogalkotónak kellene ilyen járulékos joghatóságot előírnia akár az említett 7. cikk 1. pontjának módosításával, akár úgy, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 30. cikkében előírt összefüggő eljárásokra vonatkozó szabályt joghatósági okká alakítja.¹⁴⁷ Amint azt a jelen indítvány 85. pontjában kiemeltem, a pergazdaságosságra törekvő felperesnek addig is lehetősége van arra, hogy valamennyi kérelmét az alperes lakóhelye szerinti tagállam bíróságaihoz nyújtsa be e rendelet 4. cikke (1) bekezdésének megfelelően.

C. A szerződő felek között indított, a versenyjogi szabályok megsértésén alapuló felelősség megállapítása iránti keresetek minősítése

116. A Bíróságnak a jelen indítvány előző két szakaszában megvilágított ítélkezési gyakorlata fényében álláspontom szerint nem lehet kétséges a jelen ügyben a Wikingerhof által a Booking.com ellen indítotthoz hasonló, polgári jogi felelősség megállapítása iránti kereset minősítése.

117. Emlékeztetek arra, hogy az, e két társaság között szerződés áll fenn, nem lehet elegendő annak megállapításához, hogy e kereset a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe tartozik. Az a kérdés, hogy az alapeljárás felperese hipotetikusan alapíthatta volna-e a keresetét e szerződés megsértésére,¹⁴⁸ szintén nem meghatározó e tekintetben.

¹⁴⁵ Lásd többek között: 1987. január 15-i Shenavai ítélet (266/85, EU:C:1987:11, 19. pont).

¹⁴⁶ Lásd ugyanebben az értelemben Zogg, S., i. m., 57–62. o., és Minois, M., i. m., 250. o.

¹⁴⁷ A „Brüsszel Ia” rendelet jelenlegi állapotában e rendelet 30. cikke kivételnek minősül, amely lehetővé teszi, hogy amennyiben összefüggő eljárások különböző tagállamok bíróságai előtt vannak folyamatban, a később felhívott bíróság felfüggeszse az eljárást. Lásd az összefüggő eljárásokra vonatkozó szabály bővítését támogatva: Gaudemet-Tallon, H., i. m., 175. o.

¹⁴⁸ E tekintetben a Wikingerhof a tárgyaláson a Bíróság kérdésére válaszolva előadta, hogy hipotetikusan előterjeszthette volna keresetét a német jog szerződésen alapuló felelősséggel kapcsolatos szabályaira, közelebről a szerződések jóhiszemű teljesítésére vonatkozó kötelezettség megsértésére alapítva.

118. Amint ugyanis arra a jelen indítvány egészében utaltam, a Wikingerhoféhoz hasonló kérelemnek a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyekhez” vagy az e rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyekhez” való kapcsolása annak jogalapjától függ, azaz, attól a kötelezettségtől, amelyen e kereset (ténylegesen) alapul.

119. A jelen esetben a Wikingerhof a keresetlevelében a német versenyjog szabályaira hivatkozott. E szabályok célja a paic védelme, és ennek érdekében minden vállalkozás számára kötelezettségeket írnak elő. Függetlenül attól, hogy a német jog ténylegesen alkalmazandó-e az alapügy tárgyát képező keresetre, amit a joghatóság vizsgálatának szakaszában nem döntenek el véglegesen,¹⁴⁹ a szóban forgó szabályokra való hivatkozás azt jelzi, hogy az említett társaság azt állítja, hogy a Booking.com állítólagosan megsértett egy olyan kötelezettséget, amelyet a jog szerződés vagy más önkéntes kötelezettségvállalás nélkül ír elő. E kereset tehát a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „jogellenes károkozáson alapuló kötelezettségen” alapul.¹⁵⁰

120. E kötelezettség „jogellenes károkozással kapcsolatos” jellegét, amint arra a Wikingerhof és a Bizottság jogosan mutatott rá, megerősíti a CDC Hydrogen Peroxide ítélet.¹⁵¹ Ebben az ítéletben, amely – emlékeztetek rá – egy vegyi anyag vevői¹⁵² által a versenyjogi szabályok alapján az e terméket gyártó vállalkozásokkal szemben benyújtott kártérítési keresetekre vonatkozott, mivel e vállalkozások olyan versenyellenes kartellben vettek részt, amelynek keretében többek között rögzítették a szóban forgó termék árát, a Bíróság kimondta, hogy bár a vevők kétségtelenül a szóban forgó kartellben részt vevő különböző szereplőkkel fennálló szerződéses jogviszonyaik keretében eszközöltek beszerzéseket, „[a]z állítólagos károkozó eseményt azonban nem a szerződéses kötelezettségek esetleges megsértése, hanem a szerződéskötési szabadság e kartell miatti korlátozása képezi, amely miatt lehetetlennek bizonyult a vevő számára, hogy a piac törvényei diktálta áron eszközöljön beszerzéseket”¹⁵³.

121. A jelen ügyben ugyanis a Wikingerhof nem a Booking.commal szemben fennálló szerződés megsértésére hivatkozik, hanem arra, hogy az utóbbi vállalkozás visszaél az erőfölényével oly módon, hogy az előbbivel szemben tisztességtelen ügyleti feltételeket alkalmaz azon általános feltételek keretében, amelyeket a jogviszonyuk keretében alkalmaz.

122. Ezenfelül, amint ugyanis azt a Bizottság hangsúlyozza, „a felrótt magatartás jogszerű vagy éppen ellenkezőleg jogellenes jellegének megállapítása” érdekében nem tűnik a Brogsitter ítélet értelmében véve „elengedhetetlennek” az alapeljárás feleit kötő szerződés értelmezése, annak ellenére sem, hogy a hivatkozott állítólagos versenyellenes cselekmények a szerződéses jogviszonyukban nyilvánulnak meg.¹⁵⁴

123. Kétségtelen, hogy mivel a Wikingerhof által a Booking.com terhére rótt különböző gyakorlatok¹⁵⁵ a szerződéses jogviszonyuk részét képezik, szükségesnek bizonyul a kötelezettségvállalásaik pontos tartalmának meghatározása e gyakorlatok megvalósulásának megállapítása érdekében. E tekintetben megjegyzem, hogy a Wikingerhof többek között arra hivatkozik, hogy nincs szerződéses jogalapja

149 Ami ugyanakkor a „Róma II” rendelet 6. cikkének (3) bekezdésére tekintettel bizonyosan így lesz.

150 Lásd analógia útján: 2014. október 23-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, 28. pont); 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet (C-352/13, EU:C:2015:335, 34–56. pont); 2018. július 5-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-27/17, EU:C:2018:533, 51. pont); 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet (C-451/18, EU:C:2019:635, 22–37. pont). Lásd ugyanebben az értelemben Behar-Touchais, M., „Abus de puissance économique en droit international privé”, *Revue internationale de droit économique*, 2010, 1. kötet, 37–59. o., különösen 41–42. o.

151 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet (C-352/13, EU:C:2015:335).

152 Kétségtelen, hogy a kartell károsult vállalkozásai engedményezték követelésüket az alapeljárásban felperes társaságra, amely maga nem kötött szerződést az alperes vállalkozásokkal. Mindazonáltal a követelés ezen átruházása miatt e társaság gyakorolta a károsultak jogait az említett vállalkozásokkal szemben (lásd ebben az értelemben: 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet [C-352/13, EU:C:2015:335, 35. pont]).

153 2015. május 21-i CDC Hydrogen Peroxide ítélet (C-352/13, EU:C:2015:335, 43. pont).

154 Lásd analógia útján: Oberlandesgericht München (müncheni regionális felsőbbbíróság, Németország), 2017. november 23., WRP 2018, 629., 22. és 23. pont.

155 A jelen indítvány 12. pontjában összefoglaltak szerint.

annak, hogy a Booking.com a szállodájára vonatkozóan kedvezőbb árakat tüntet fel. Mivel a felek nem értenek egyet e kérdésben,¹⁵⁶ a bíróságnak értelmeznie kell a Booking.com általános feltételeit annak érdekében, hogy meghatározza azok pontos tartalmát, ami tagadhatatlanul a *lex contractus* hatálya alá tartozó szerződéses jogkérdésnek minősül.

124. Ugyanakkor itt egy egyszerű előzetes kérdésről van szó, amely önmagában nem határozhatja meg a kereset minősítését. Miután eldöntésre került ez az előzetes kérdés és a Wikingerhof által a Booking.commal szemben kifogásolt magatartás *megvalósulása* megállapítást nyert, a bíróságnak döntenie kell az e magatartás *jogszerűségével* kapcsolatos fő kérdésben, amely meghatározza a kártérítéshez való jog elvét és terjedelmét.¹⁵⁷

125. Márpedig az említett magatartás jogszerűségének értékeléséhez a referencia nem a szerződés vagy az általános feltételek és a szerződésre alkalmazandó szabályok, hanem – ismétlem – a versenyjogi szabályok. Az a fő kérdés, hogy a Booking.com gyakorlata kiváltja-e a felelősségét, az erőfölénnyel való visszaélést érintő tilalomnak az utóbbi szabályokban előírt kritériumaitól függ.

126. Amint tehát arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, és amint azt a Wikingerhof és a Bizottság kifejtette, az a kérdés, hogy a Booking.com az említett versenyjogi szabályok értelmében erőfölénnyel való visszaélést követett-e el, több alkérdésre tagolódik, nevezetesen lényegében először is arra, hogy miként kell körülhatárolni az érintett piacot, másodsor arra, hogy milyen erőviszonyok állnak fenn a vállalkozások között e piacon – annak megállapítása céljából, hogy a Booking.com e piacon erőfölénnyel rendelkezik-e –, valamint harmadszor arra, hogy melyek az e társasággal szemben kifogásolt gyakorlatok e piacra gyakorolt hatásai, annak eldöntése céljából, hogy e társaság visszaél-e ezzel az esetleges helyzettel.

127. Márpedig itt tisztán versenyjogi kérdésekről van szó, amelyeket a „Róma II” rendelet 6. cikkének 3. pontja által meghatározott nemzeti jogszabályokra tekintettel kell elbírálni.

128. A szerződés annál is kevésbé meghatározó a Wikingerhof által kifogásolt magatartás jogszerű vagy jogellenes jellegének megítélése szempontjából, mivel – amint azt a Bizottság hangsúlyozza – e szerződés még csak nem is minősül e tekintetben a Booking.com *védekezési jogalapjának*.¹⁵⁸ Ellentétben ugyanis a jelen indítvány 106. pontjában vázolt helyzettel, amelyben a bitorlási keresettel szemben az alperes felhasználási megállapodásra hivatkozik, vitatott gyakorlatok, amennyiben jogellenesek, nem válnak jogszerűvé amiatt, hogy részben vagy egészben a szerződés rendelkezései vagy a rá alkalmazandó általános szerződési feltételek hatálya alá tartoznak, mivel a szerződés nem „engedélyezhet” a versenyjoggal ellentétes magatartást.

129. A fentiekre tekintettel az a véleményem, hogy az olyan kereset, mint amelyet a Wikingerhof indított, a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” közé tartozik.

¹⁵⁶ Lásd a jelen indítvány 23. lábjegyzetét.

¹⁵⁷ Analógia útján az olyan erőfölénnyel való visszaélés miatti felelősség megállapítása iránti keresettel összefüggésben, amely révén a vevő tisztességtelen eladási árak előírását rója fel szállítójának (lásd az EUMSZ 102. cikk második bekezdésének a) pontját), e magatartás valóságának megállapítása érdekében szükséges lehet annak meghatározása, hogy mit tartalmaz a szerződés. Abban az esetben, ha a felek nem értenek egyet a szerződésben előírt pontos árakkal kapcsolatban – például mert összetett számítási képleten alapulnak, különböző változókat vesznek figyelembe stb. – a szerződés árra vonatkozó kikötéseit adott esetben a bíróságnak kell értelmeznie. Azonban itt is egy egyszerű *előzetes kérdésről* van szó, amely a kifogásolt magatartás valós voltának megállapítását teszi lehetővé, annak érdekében, hogy a bíróság dönthessen e magatartás jogszerűségének elsődleges kérdésében a versenyjog szempontjából.

¹⁵⁸ Mindenesetre, amint azt a jelen indítvány 107. pontjában megállapítottam, az ilyen védelmi jogalap létezése nem lenne releváns a kérelem minősítése szempontjából.

130. Amint azt a Wikingerhof és a Bizottság hangsúlyozta, ez az értelmezés megfelel az említett 7. cikk 2. pontja által követett, a közelségre vonatkozó célkitűzésnek. A jogellenes károkozás helye szerinti bíróság a legalkalmasabb ugyanis arra, hogy az ilyen kereset keretében felvetett fő kérdésről határozzon, különösen az megfelelő bizonyítékok gyűjtése és értékelése szempontjából, akár a releváns piacról, akár az e piacon fennálló erőviszonyokról, vagy akár a vitatott gyakorlatoknak az e piacra gyakorolt hatásáról legyen szó.¹⁵⁹

131. Ezenkívül az említett értelmezés biztosítja a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 2. pontjának és a „Róma II” rendelet 6. cikke (3) bekezdésének tárgyi hatálya közötti összhangot.

132. A jelen indítványban javasolt értelmezést nem kérdőjelezi meg a Booking.com és a cseh kormány azon érve, amely szerint a Wikingerhoféhoz hasonló kereset a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe tartozik, mivel a Wikingerhof az állítólagos versenyellenes magatartás beszüntetésének követelése révén valójában a Booking.com általános szerződési feltételeinek a saját javára való módosítását kívánja elérni, és ezáltal új szerződéses jogokat követel.

133. Mivel ugyanis a Wikingerhof keresete nem a Booking.comhoz fűződő szerződéses jogviszonyának megszakítására irányul, hanem annak biztosítására, hogy az a versenyjog tiszteletben tartásával fennmaradjon, a Booking.comnak – feltéve, hogy e kereset megalapozott – az alapeljárás felperesével szemben tanúsított magatartását e jog korlátaival kell igazítani, ideértve az e jogviszony keretében általa alkalmazott általános feltételeket is. E tekintetben tudomásom szerint e területen nem ritka, hogy az erőfölénnyel való visszaélés megszüntetése a kérelmező új jogait eredményezi, például ha a visszaélés az értékesítés megtagadásából vagy visszaélésszerű árak rögzítéséből áll. Az első esetben a visszaélés megszüntetése konkrétan arra kényszeríti az erőfölényben lévő vállalkozást, hogy szerződést kössön a felperessel, a második esetben pedig – némiképpen leegyszerűsítve – arra, hogy a kérelmező számára kedvező módon csökkentse az árait.

134. Ezen értelmezést nem kérdőjelezi meg a Booking.com azon érve sem, amely szerint a Wikingerhof keresete a két társaság közötti szerződés részleges megsemmisítésére irányul, mivel annak vizsgálatát vonja maga után, hogy az előbbi általános szerződési feltételeinek egyes rendelkezései ellentétesek-e a versenyjoggal, következésképpen pedig semmisek-e.

135. Kétségtelen, hogy a szerződés semmisségének megállapítása iránti kereset a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 1. pontjának hatálya alá tartozik.¹⁶⁰ Mindazonáltal, amint arra a Wikingerhof a tárgyaláson a Bíróság kérdésére adott válaszában hivatkozott, e társaság a keresetével nem érvénytelenség megállapítását kívánja elérni a szerződéskötés feltételeire vonatkozó szerződési jogi szabályok alapján. Ebben az összefüggésben a szóban forgó általános szerződési feltételek kikötéseinek semmissége legfeljebb e kereset közvetett következményének minősül.¹⁶¹

136. Az említett értelmezést nem kérdőjelezi meg a Booking.com azon érve sem, amely szerint a Wikingerhof keresete a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügyek” körébe tartozik amiatt, hogy ezen utóbbi az e rendelkezésre vonatkozó ítélkezési gyakorlat értelmében „szabadon vállalta” a Booking.com általános feltételeit, még abban az esetben is, ha e társaság piaci erőfölénnyel rendelkezik.

137. A Booking.com érve véleményem szerint akkor lenne megalapozott, ha az eljárási összefüggés fordított lenne. Ha e társaság az ezen általános feltételekből eredő kötelezettségek teljesítése iránti keresetet nyújtott volna be a bírósághoz, és a Wikingerhof védekezésésként azzal érvelt volna, hogy nem „vállalta szabadon” ezen általános feltételeket, amelyeknek a kötelezővé tétele a Booking.com által

159 Lásd analógia útján: 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet (C-451/18, EU:C:2019:635, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

160 Lásd a jelen indítvány 41. pontját.

161 Lásd analógia útján: 2014. október 23-i flyLAL-Lithuanian Airlines ítélet (C-302/13, EU:C:2014:2319, 36. pont).

elkövetett erőfölénnyel való visszaélésnek minősül, ami ellentétes a versenyjoggal, e kereset továbbra is a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos ügynek” minősülne.¹⁶² Amint ugyanis arra rámutattam, e minősítés a felperes kérelmétől függ, nem pedig az alperes által felhozott védekezési jogalapoktól.

138. A jelen ügyben azonban a Wikingerhof felperesként a versenyjogi szabályok állítólagos megsértéséből eredő „jogellenes károkozásokon alapuló kötelezettségre” hivatkozik. Ebben az eljárási összefüggésben az eljáró bíróságnak joghatósága meghatározása érdekében bizonyítottnak kell tekintenie a Wikingerhof állításait, ideértve azt a tény is, hogy a Booking.com erőfölénye miatt kényszerült elfogadni annak általános szerződési feltételeit. Ez utóbbi társaság tehát nem módosíthatja az alapeljárás felperese keresetének minősítését azáltal, hogy védekezésként arra hivatkozik, hogy a Wikingerhof „szabadon vállalta” ezen általános feltételeket.

139. Végül a jelen indítványban javasolt értelmezést nem kérdőjelezi meg az Apple Sales International és társai ítélet,¹⁶³ amelyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 25. cikke értelmében vett joghatóságot kikötő megállapodás, amely a forgalmazó és a beszállító között kötött szerződésben szerepel, alkalmazható az előbbi által az utóbbi ellen az EUMSZ 102. cikk alapján indított kártérítési keresetre, amennyiben az állítólagos erőfölénnyel való visszaélés, mint a jelen ügyben is, szerződéses jogviszonyuk keretében valósul meg.¹⁶⁴

140. Amint ugyanis azt a jelen indítvány 89. pontjában jeleztem, a joghatóságot kikötő megállapodás a megfogalmazása alapján *egy meghatározott jogviszonnyal kapcsolatban* felmerült vagy a jövőben felmerülő valamennyi jogvitára vonatkozhat.¹⁶⁵ Ez a „teszt” sem többet, sem kevesebbet nem követel meg az érintett szerződés és a szóban forgó kérelem közötti (kellően közvetlen) kapcsolatnál. Annak jogalapja ebben az összefüggésben nem meghatározó. Az ilyen megállapodás tehát alkalmazható mind a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében vett „szerződéssel kapcsolatos” kérelmekre, mind pedig az e rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett „jogellenes károkozással kapcsolatos” kérelmekre, amennyiben ilyen kapcsolat fennáll.¹⁶⁶ Következésképpen az az értelmezés, amely szerint a Wikingerhof által a Booking.com ellen indítható hasonló polgári jogi felelősség megállapítása iránti kereset a „jogellenes károkozással kapcsolatos ügyek” körébe tartozik, teljes mértékben összeegyeztethető az Apple Sales International és társai ítélettel.¹⁶⁷

V. Végkövetkeztetés

141. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdést a következőképpen válaszolja meg:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 7. cikkének 2. pontját úgy kell értelmezni, hogy a versenyjogi szabályok megsértésére alapított, polgári jogi felelősség megállapítása iránti kereset az e rendelkezés értelmében vett „jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel

162 Lásd ugyanebben az értelemben Vilà Costa, B., „How to Apply Articles 5(1) and 5(3) Brussels I Regulation to Private Enforcement of Competition Law: a Coherent Approach”, in Basedow, J., Francq, S., és Idot, L. (szerk.), *International antitrust litigation: Conflict of laws and coordination*, Hart Publishing, Oxford, 2012, különösen 24. o.

163 2018. október 24-i ítélet (C-595/17, EU:C:2018:854).

164 Lásd: 2018. október 24-i Apple Sales International és társai ítélet (C-595/17, EU:C:2018:854, 28–30. pont).

165 Lásd többek között: 2018. október 24-i Apple Sales International és társai ítélet (C-595/17, EU:C:2018:854, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

166 Lásd: Wahl főtanácsnok Apple Sales International és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-595/17, EU:C:2018:541, 34., 35. és 71. pont).

167 2018. október 24-i ítélet (C-595/17, EU:C:2018:854).

kapcsolatos ügyek” körébe tartozik, beleértve azt az esetet is, ha a felperes és az alperes ugyanazon szerződés felei, és az előbbi által az utóbbinak felrótt állítólagos versenyellenes cselekmények a szerződéses jogviszonyukban nyilvánulnak meg.